

Handläggare
John Areschoug
Telefon:076-122 89 94

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2017-05-16, p. 7

Tertialrapport Tertial 1 2017 för Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar följande

1. Godkänna förvaltningens förslag till tertialrapport 1 samt överlämna den till kommunstyrelsen.
2. Godkänna förvaltningens förslag till omslutningsförändring med 0,6 mnkr för ökade kostnader och intäkter för projekt och utveckling av e-tjänst.
3. Godkänna förvaltningens förslag till budgetjustering om 1,5 mnkr enligt bilaga 2.
4. Justera beslutet omedelbart.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Mikael Nyberg
Avdelningschef

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

I tertialrapport 1 prognostiseras ett nettoutfall om 110,3 mnkr, dvs. ett utfall i nivå med budget. En prognos som inkluderar ansökan om medel för budgetjustering uppgår till 111,8 mnkr. Prognosen för bruttokostnaderna uppgår till 238,6 mnkr medan intäkterna beräknas uppgå till 126,7 mnkr

I avsnittet sammanfattande analys nedan, som är tertialrapportens rapportdel, finns ett sammandrag av det viktigaste arbetet och resultaten hittills under 2017.

Extra medel till MHN i budget

- *Energicentrum, klimatplanens genomförande, klimatpakten (3,0 mnkr);* Minskade medel för Energicentrum med 2,5 mnkr. Nettoförändring 500 tkr. Extrasatsningar görs för att öka antalet medlemsföretag i Klimatpakten samt att genomföra nämndens uppdrag angående flygets utveckling och klimatpåverkan (MHN 2016-10-25).

- *Beräkningsmodell för LCA vid byggnation (1,2 mnkr):*
Förvaltningen deltar i ett projekt där i IVL bygger upp en nationell LCA-databas för byggnadsmaterial som anpassas till SGBC:s miljöklassning Miljöbyggnad 3.0. Stöd ges till FSK och bolag i staden som ska delta med att verifiera resultat i sina byggnader. Förvaltningen har erbjudit sig att vara värd för ett C40-möte rörande LCA i byggnadsmaterial.
- *Handlingsplan för god vattenstatus (3,6 mnkr):*
Arbetet med vattenförvaltning enligt Handlingsplanen för god vattenstatus fortgår. Medlen används till personal som företrädesvis arbetar med samordning av stadens vattenarbete och projektledning av framtagandet av de lokala åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekomster.
- *Strategiskt arbete för genomförande av "Ett grönare Stockholm" (1,0 mnkr):* Förvaltningen kommer att förstärka arbetet genom nyanställning av personal. Arbetet kommer att inriktas på att ta fram förstärknings- och utvecklingsåtgärder för Stockholms gröna kvaliteter. Ta fram strategiska underlag för värdering av grönmark samt framtagande av förslag till förstärkningsåtgärder. Båda dessa underlag ska prioriteras för att underlätta för ny markanvändning samt förstärka den gröna infrastrukturen. Förvaltningen ingår i den styrgrupp som bildats under ledning av stadsträdgårdsmästaren för ett Grönare Stockholm. Underlagen kommer att presenteras i styrgruppen
- *Underlag nya kemikalieindikatorer (0,2 mnkr):*
Förvaltningen kommer under året att ta en plan för hur hälsorelaterad övervakning av miljögifter kan utvecklas. Planen ska beskriva möjliga kriterier för hälsorelaterad övervakning och prioritering. Indikatorer för uppföljning av de åtgärder inom kemikalieområdet som genomförs lokalt och nationellt ska tas fram. Indikatorerna ska även ge signaler om nya problemämnen som behöver uppmärksammas. Särskilt fokus ska ligga på att följa substitutionsprocessen för de ämnen som staden själv kan påverka via sin upphandling av varor och tjänster. Indikatorerna ska bygga på en hälsorelaterad miljögiftsövervakning baserad på humanprover, exempelvis bröstmjolk, blod och urin.
- *Koncerngemensam fordonshantering (2,0 mnkr):*
Kommunfullmäktige har under första kvartalet 2017 antagit Strategi och riktlinjer för fordonshantering för hela kommunkoncernen. Fleet manager funktionen

arbetar aktivt med stöd och hjälp till förvaltningar och bolag i enlighet med riktlinjerna.

- *Utvecklingsprogram ökad tillgänglighet och funktion för naturreservat (1,0 mnkr):* Planering av kommande större informationskampanj om reservaten hösten 2017 pågår. Ytterligare nya kanaler och lokaler för kommunikation kommer att prövas. Planering av tillsynskampanj vg att koppla hund vilket inkluderar framtagande av informationsblad, ny informationsskylt om hundkoppling samt kontakt med reservatsförvaltarna. Lansering av Facebook-sidan "Natur i Stockholms stad" har genomförts där nyheter och händelser läggs ut löpande bland annat från ekologernas tillsynsbesök i reservaten. Nya informationsskyltar om värdet av död ved för den biologiska mångfalden har tagits fram i samråd med Trafikverket. Skylten är en kompensationsåtgärd för Förbifartens intrång i Sätterskogens naturreservat, men kommer att kunna användas i stadens alla reservat för att sprida kunskap om varför död ved är positivt. Samråd med och inför stadsmätningens kommande upphandling av mätjänster för inmätning och markering av reservatsgränser. Behovet av att på ett korrekt sätt sätta ut, mäta in och markera gränser finns i stadens alla befintliga och tillkommande reservat. Miljöförvaltningens stöd vid framtagande av kravspecifikation med mera underlättar för respektive förvaltare och stadsmätningen. Arbetet kommer att samordnas under ledning av styrgruppen för ett Grönare Stockholm. Förvaltnings arbete kommer att behandlas i styrgruppen.
- *Uppdatering av IT och diarieföringssystem Ecos (3,0 mnkr):* Arbetet fortskrider, med bl.a. registervård och processgenomgångar, men införandet har försenats från leverantören.
- *Förstärkning handläggare Plan och miljö (1,0 mnkr):* Efterfrågan på förvaltningens kompetens har ökat markant sedan förvaltningen införlivats i stadsplaneringen fullt ut i enlighet med Ledstångsarbetet. Förstärkning genomförd.
- *Kompetensförsörjningsinsatser (2,0 mnkr):* Under 2107 genomförs bland annat utbildningar i klarspråk, bemötande, mångfald, normkritik, juridik i handläggningen, ekonomiadministration, samt certifiering/kvalitetsledningssystem.

Extra medel i avstämningsärendet:

Ta fram förslag till förstärkningsåtgärder som gynnar biologisk mångfald i naturreservat (0,3 mnkr):

Medlen används till framtagande av åtgärder för att förstärka ekologiska funktioner i naturreservaten och i samband exploatering. Åtgärderna ska publiceras i en idébank på Miljöbarometern och på så sätt vara lätt tillgängliga för de som arbetar med fysisk planering och genomförande av åtgärder i naturmarken. Arbetet kommer att redovisas i styrgruppen för ett Grönare Stockholm.

- *Vattenförbättrande åtgärder enligt ansökan från CM2 (5,4 mnkr):* Medlen används till att ta fram underlag till de lokala åtgärdsprogrammen för vatten. Under året har miljöförvaltningen arbetat med färdigställandet av lokala åtgärdsprogram för Ballstaån och Brunnsviken inför politisk hantering 2017. Miljöförvaltningen fortsätter i samverkan med Stockholm Vatten och Avfall, arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för nio vattenförekomster, startar upp arbetet med ytterligare tre vattenförekomster samt planerar att genomföra ett antal viktiga projekt av strategisk betydelse för arbetet med lokala åtgärdsprogram.

Aktiviteter beslutade av kommunfullmäktige

Nedanstående aktiviteter har beslutats av KF för MHN och ska leda till att KF:s mål för verksamhetsområdet och inriktningsmål uppnås. I anslutning till aktiviteten anges mål för verksamhetsområdet:

- *Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och fastighetsnämnden ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda anläggandet av tre leder för stigcykling i Nackareservatet, Flatens naturreservat samt Kyrkhamns naturreservat: Arbeta pågår.* Förvaltningen ingår i arbetsgrupp.
- *Exploateringsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden ta fram en handlingsplan för användande av fossilbränslefria arbetsmaskiner: Arbetet är påbörjat och alldeles nyligen blev en konsult knuten till projektet som är upphandlad av exploateringskontoret i samarbete med stadshuset.*

- *Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden ta fram en handlingsplan för att staden som organisation ska vara fossilbränslefri 2030: Arbetet pågår. Förvaltningen ingår i den grupp som tar fram planen. Arbetet leds av stadsledningskontoret.*
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en strategi för hur användningen av fossil plast kan reduceras inom Stockholms stad: Arbetet pågår. Förvaltningen ingår i den grupp som tar fram strategin. Arbetet leds av Stockholm Vatten och Avfall AB.*
- *Fastighetsnämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen ska samordna existerande forum på temat hållbart byggande och fastigheter: Förvaltningen deltar i en samordningsgrupp. Gruppen leds av fastighetskontoret.*
- *Exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utarbeta rekommendationer och verifieringsmetod för livscykelanalyser avseende klimatpåverkan kopplat till val av material, utförande och byggprocess som kan användas vid husbyggnation: Förvaltningen deltar i ett projekt tillsammans med exploateringskontoret där IVL (Svenska Miljöinstitutet) bygger upp en nationell LCA-databas (databas över livscykelanalyser) för byggnadsmaterial som anpassas till SGBC:s (Sweden Green Building Council) miljöklassning Miljöbyggnad 3.0. Fastighetskontoret och bolag i staden deltar med att verifiera resultat i sina byggnader.*
- *Exploateringsnämnden ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholms Stads AB ta fram en handlingsplan för hantering av byggmassor inom staden: Arbetet med inventering av platser för hantering av byggmassor har inletts.*
- *Trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, Stockholms Stads Parkerings AB och bostadsbolagen ska samverka för utbyggnad av laddinfrastruktur: Samverkan pågår. Miljöförvaltningen har genomfört första delen av en informationskampanj; fixaladdplats.se som ger information till bostadsrättsföreningar och andra fastighetsägare om hur man enkelt ordnar laddplats hemma. Miljöförvaltningen och trafikkontoret har utrett förutsättningarna för laddgator*

och tagit fram mål för publik laddinfrastruktur som redovisats nyligen i MHN och TN. Förvaltningarna jobbar nu vidare i enlighet med målet om 500 publika laddplatser på gatumark i Stockholm till år 2020. Samarbete sker med Stockholm Parkering och har precis inletts även med exploateringskontoret.

- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska som projektägare i Digital Demo Stockholm fungera som kravställare till förslag på att mäta vattenkvalitet för identifiering av föroreningar och effektivt följa god vattenstatus:* Delprojekt A (Monitoring quality in source water) i projektet iWater (Water Monitoring Networks) har beviljats medel från Vinnova och är igång. En första test av monitorer kommer att startas i sommar. Ytterligare medel söks under våren för delprojekt B (Securing water quality in drinking water systems) samt delprojekt C (Detecting pollution in sewage systems). Deltagare i projektet är Ericsson, Stockholms stad, Stockholm Vatten, KTH, SU och ABB.
- *Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden, inrätta naturreservat i Årstaskogen och Årsta holmar och arbetet med naturreservat i Kyrkhamn, Rågsveds friområde och Älvsjöskogen fortskrider:* Arbeta pågår för Årstaskogen, Rågsveds friområde samt Älvsjöskogen. Avvikelse kan konstateras för Kyrkhamn där ingen aktivitet pågår på grund av nedprioritering i avvaktan på beslut om byggande av kraftvärmeverk i området.
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB ta fram en utredning för att säkerställa en ökad produktion av biogas för att möta behovet av att ersätta fossil naturgas:* Biogasutredningen har påbörjats med hjälp av en konsult. Arbetet sker i samråd med Stockholms Stadshus AB.
- *Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utvärdera mer miljövänliga alternativ till konstgräs och fallskyddsgummi:* Analys av kemikalieinnehåll i stadens upphandlade sortiment av gummigranulat har utförts och kunskapsunderlag samt forskning kring gummigranulat har sammanställts. En rekommendation om användning av gummigranulat i konstgräsplaner och fallskydd ska tas fram under året.

- *Nämnden ska etablera rutiner för jämställdhetsanalyser i enlighet med programmet för ett jämställt Stockholm:*
Jämställdhetsanalyser i tjänsteskrivelser och beslutsunderlag är generellt ett bra sätt för att bättre belysa ojämställda villkor och eventuella konsekvenser av föreslagna beslut. Eftersom miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamheter inte fördelar resurser, ger ekonomiskt stöd till enskilda eller ansvarar för brukare, så är det en försvinnande liten andel av alla tjänsteskrivelser där det kan bli aktuellt med en jämställdhetsanalys. Nämnden är därför inte direkt berörd av denna aktivitet.
- *Nämnden ska ta fram kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt med aktiviteter för innevarande år:*
Kommunstyrelsen ska utifrån nämndernas underlag tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategi för den framtida kompetensförsörjningen i staden, med särskilt fokus på välfärdsyrken:
Nämnden kommer under året att arbeta fram en kompetensförsörjningsplan, för att belysa nuvarande och kommande utmaningar vad gäller bl a rekrytering av kompetenta medarbetare till verksamheterna. Som ett led i arbetet har en sammanställning genomförts över varifrån rekryter kommer och vart tidigare anställda gått.
- *Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad:* Nämnden avvaktar med denna aktivitet tills den nämnda strategin tagits fram.
- *Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barns delaktighet och inflytande i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad:*
Nämnden avvaktar med denna aktivitet tills den nämnda strategin tagits fram.

Obligatoriska nämndindikatorer

Nedanstående obligatoriska nämndindikatorer har beslutats av KF för MHN och är obligatoriska för nämnden att sätta mål på och att följa upp. Till varje indikator fastställer nämnden ett mål:

- *Sjukfrånvaro:* Räknas som procent av avtalad tid för månadsavlönade. Redovisas som det sk rullande-tolv månaders genomsnittet. Målvärde för 2017 är 3,5 procent. Utfall tertial 1: 3,6 %.

- *Sjukfrånvaro dag 1-14:* Räknas som procent dag 1-14 av avtalad tid för månadsavlönade. Målvärde för 2017 är 1,2 procent. Utfall Tertial 1: 1,3 %.
- *Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram:* Antal upphandlingar med ett kontraktswärde över 1.8 mkr som har annonserats under året och där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram i strategifasen, i förhållande till samtliga upphandlingar som har annonserats under året med ett kontraktswärde över 1.8 mkr. Målvärde för 2017 är 100 %. Utfall tertial 1: Miljöförvaltningen har en upphandling över tröskelvärde där avtalet ännu inte är klar. Det är därför för tidigt att göra en bedömning utifrån detta.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	10
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	15
1. Ett Stockholm som håller samman	15
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	16
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	17
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	18
2. Ett klimatsmart Stockholm	18
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	19
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	23
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	26
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	30
2.5 Stockholms miljö är giftfri	32
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	33
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	36
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	36
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	37
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	39
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	40
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	40
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	41
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	41
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	43
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	44
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	45
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	46
Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar	46
Uppföljning av driftbudget.....	46
Investeringar.....	48
Omslutningsförändringar.....	48
Budgetjusteringar	48
Synpunkter och klagomål.....	48
Övrigt.....	48

Sammanfattande analys

I förslaget till tertialrapport 1 prognostiseras ett nettoutfall exklusive ansökta budgetjusteringar om 110,3 mnkr, vilket ger en prognos i nivå med budget. Nettoutfall inklusive ansökta budgetjusteringar om 1,5 mnkr prognostiseras till 111,8 mnkr.

Budgeten från kommunfullmäktige var ursprungligen netto 105,6 mnkr men i avstämningsärendet erhöll nämnden ytterligare:

- 5,4 mnkr för vattenförbättrande åtgärder från CM 2
- 0,3 mnkr för att ta fram förslag till förstärkningsåtgärder som gynnar biologisk mångfald i naturreservat-samordnad kommunikering av rekreationsvärden i stadens befintliga och tillkommande natur- och kulturreservat.

Den sammanlagda nettobudgeten uppgår till 110,3 mnkr.

Nämnden bedöms i stort sett uppnå sina mål.

Avdelning Plan och miljö

Förvaltningen är inne i en intensiv fas av domstolsprövningar där nämnden arbetat med remisser och deltar i huvudförhandlingar inför kommande stora infrastrukturprojekt inom staden, t.ex. tre nya tunnelbanor. Vidare pågår den löpande tillsynen över stora projekt som t.ex. Förbifart Stockholm och Nya Slussen.

I prövningen av Stockholm Vatten och Avfalls nya avloppsvattenrening, med ett utbyggt Henriksdals reningsverk och en lång tunnel mellan Bromma och Henriksdal, prövas både den miljöfarliga verksamheten och vattenfrågor. Utökad och/eller förändrad tillsyn förväntas. Andra verksamheter där yttrande i tillståndsärenden varit aktuella är Hässelby värmeverk och Eko Service Skandinavien (f.d. Svensk Freonåtervinning).

Avdelningen noterar att antalet traditionella miljöfarliga verksamheter inom staden fortsätter att minska vilket leder till minskade tillsynsavgifter och då också ett mindre personalbehov. Motsatsvis ökar dock inströmningen av klagomål, frågor och synpunkter till förvaltningen markant i samband med den ökade bostadsbebyggelsen i staden. Alltfler ärenden med koppling till miljökvalitetsnormerna för vatten hanteras också.

Arbetet med att bilda naturreservat i Rågsveds friområde, Årtaskogen Årsta holmar och östra Älvsjöskogen fortskrider. Ingen aktivitet pågår för säkerställande av Kyrkhamn på grund av nedprioritering i avvaktan på beslut om byggande av kraftvärmeverk i området. I arbetet med att göra stadens redan skyddade områden mer tillgängliga arbetar avdelningen konkret med information på hemsida och sociala medier. I dialog med övriga förvaltningar arbetar avdelningen för ett basutbud av service vid områdenas entréer.

Förvaltningen ingår sedan i höstas i Ledstången, som är ett verktyg för medarbetarna på exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen och trafikkontoret för gemensamma rutiner i exploateringsprojekt. Detta innebär bland annat att miljöförvaltningens roll och deltagande i exploateringsprocessen har tydliggjorts, samt att förvaltningen kan prioritera insatser i de projekt där det ger mest miljönytta.

Under januari och februari har kampanjen fixaladdplats.se genomförts med 6 seminarier i Storstockholm och totalt 750 besökare. Kampanjen har vänt sig till bostadsrättsföreningar. Leverantörer av laddutrustning har medverkat vid träffarna och dessa bekräftar ett stort

intresse från föreningarna. Flera andra städer har hört av sig och vill kopiera kampanjen.

Whichprojektet med test av induktionsladdning på bilar har slutrapporterats och redovisas till MHN i maj.

Förvaltningen svarar på flera statliga remisser, som är viktiga för hållbara transporter. Dessa är Förslag om reduktionsplikt, nytt förslag om Bonus Malus beskattning av fordon samt nya regler för förmånsbeskattning av fordon.

Plan och Miljö är involverad i flera av stadens pågående utredningar och åtgärdsprogram, som följer av strategin för fossilbränslefritt Stockholm 2040.

Klimatstrategins utredningar som ska genomföras under 2017 och identifiera hinder och möjligheter för att nå ett fossilbränslefritt Stockholm 2040, pågår enligt plan. Förvaltningens uppföljning av miljöprogrammets utsläppsmål för växthusgaser till 2020, visar att effekten av identifierade åtgärder troligen kommer att leda till att staden når målet. Osäkerheter råder framför allt rörande tillgång till biodrivmedel i transportsektorn. Osäkerheten beror bl.a. på att nya EU-direktiv i det s.k. Vinterpaketet riskerar att styra bort från ökad biodrivmedelsproduktion från biogrödor. Förvaltningen arbetar bl.a. inom Eurocities för att få till ändringar i Vinterpaketets förslag till nya direktiv. Arbetet med att minska klimatpåverkan från byggmaterial har utökats, bl.a. med tester och verifiering i stadens nyproduktion av bostäder. Nya medlemsföretag har rekryterats till Klimatpakten och Klimatpakten Plus har utvecklats. Klimatkommunikationen har stärkts bl.a. med utvecklad kommunikation i sociala medier. Energi- och klimatrådgivningen har fått utökade resurser och rådgivningen till BRF:er stärks. Ett nytt samarbetsavtal fr.o.m. 2018 håller på att tas fram för det regionala rådgivningsarbetet.

Avdelningen Hälsoskydd

Arbetet fortskrider i huvudsak enligt plan. Den 1 januari 2017 sjösattes avdelningens nya organisation. Den största förändringen är att alla olägenhetsärenden handläggs på en enhet och att handläggarna arbetar mer tid inom området och inte samtidigt arbetar med andra områden som är händelsestyrda. Resultatet hittills är positivt. Ärendebalansen för olägenhetsärendena har sedan årets början minskat från 611 pågående ärenden till 564. En bidragande orsak till detta tros vara den extra satsning som gjordes under hösten 2016 med bl.a. en tidsbegränsad rekrytering av två jurister för att minska ärendebalansen och den nya organisationen.

Målsättningen är att ärendebalansen ska ha kommit ner till 550 pågående ärenden, normalt inflöde av ärenden under ett år, till den 31 december 2017 vilket troligtvis kommer att kunna uppnås förutsatt att inströmningen av ärenden inte ökar. Målsättningen är att ligga på den nivån även om en del ärenden kan dra ut på tiden på grund av överklaganden till överinstanser. 80 % av de hittills avgjorda ärendena i år har avgjorts med förbättrad inomhusmiljö som följd.

Ansökningar om tillstånd till anläggande av värmepumpsanläggningar inkommer löpande. Andelen inkomna ansökningar via e-tjänsten minskar i förhållande till det totala antalet inkomna ansökningar. Det beror främst på att man i dagsläget endast kan ansöka om tillstånd till ett borrhål per fastighet i e-tjänsten. Nya borrhål på en fastighet som redan har ett borrhål kan inte sökas genom e-tjänsten. För närvarande finns ca 16 000 - 17 000 st befintliga tillstånd i staden. Dessa kommer på sikt att behöva förnyas, främst på grund av utbyte av teknik eller ändrad borrhålsplacering. Sådana ansökningar kan inte göras via den befintliga e-tjänsten.

Förvaltningen bedömer att en utveckling av e-tjänsten är nödvändig mot bakgrund av den förväntade mängden ansökningar. En ansökan till Digital förnyelse om utveckling av tjänsten har avslagits i år. Finansiering måste därför ske på annat sätt.

Den 31 mars var sista dag för rapportering om läckagekontroll av köldmedieaggregat under 2016. Preliminära siffror visar att rapporter avseende ca 1600 objekt, motsvarande 80 %, har lämnats in i tid varav 302 (15 %) har inkommit via e-tjänsten. Arbete med påförande av miljöskaktionsavgifter vid överträdelse av köldmedielagförordningen kan dock inte utföras i den omfattning som planerats på grund av en lagstiftningsändring. Tillsynstiden kommer istället att läggas på annat, däribland nya köldmedieobjekt som är fler än vad som normalt brukar komma in. Arbetet med att i samverkan med branschen (svenska kyl- och värmepumpsföretagen) utveckla ett nationellt register för köldmedieaggregat fortsätter under året. Förhoppningen är att systemet kan utvecklas och tas i bruk inför rapporteringen 2019.

Förvaltningen arbetar i tillsynen för att tillförsel av giftiga båtbottnfärger till mark och vatten ska upphöra i Mälaren och minska i Östersjön. Projekt XRF innebärande mätning av båtbottnskrov i stadens båtklubbar i syfte att indikera båtbottnfärger som innehåller biocider pågår. Förvaltningen upplever en stigande positiv attityd hos båtklubbarna i frågan om utfasning av biocidhaltiga färger och sanering av båtbottnar. Arbetet med att upprätta utfasningsplaner och att göra båtbottnar skrovrena har redan påbörjats i flera av båtklubbarna i Mälaren. Förvaltningen har också löpande deltagit i nationella myndigheters arbete med översyn av regler för båtbottnfärger.

När det gäller skolor och förskolor har en tredjedel av prognostiserat antal anmälningar för året redan kommit in. Totalt finns 58 pågående anmälningsärenden från 2014 och framåt. I många av dessa pågående anmälningsärenden har miljöförvaltningen begärt in ytterligare redovisning. Totalt har 16 inspektioner genomförts med anledning av anmälan. Under perioden har också 124 av årets ca 340 planerade inspektioner genomförts inom ramen för den riktade tillsynen. Uppföljningsgraden är i dagsläget 52 % (64 st) och beräknas kvarstå eller öka i samband med att projekt Buller från fasta installationer kommer att genomföras även under 2017 där uppföljningsgraden 2016 var 75%. Hittills är andelen skolor och förskolor som inspekterats inom den riktade tillsynen med anmärkning gällande buller som kräver uppföljning 41 % (51 st). Vid inspektionerna efterfrågas personbelastningskartor för verksamheten. Syftet med kartan är att se till att inte fler personer än ventilationen är dimensionerad för vistas i lokalerna. Endast 6 procent av hittills inspekterade skolor och förskolor har en personbelastningskarta.

Avdelningen Livsmedelskontrollen

I januari sjösattes ett helt nytt arbetssätt för Livsmedelskontrollen, delvis på grund av nya föreskrifter från Livsmedelsverket men också för att förbättra styrning och uppföljning av verksamheten. Med tydligare struktur och styrning är också målsättningen att minska stress, att tillvarata medarbetarnas förbättringsförslag för effektivisering av arbetsprocesserna. Det nya arbetssättet innebär dels att innehållet i kontrollerna är tydligare definierat och dels att kontrollerna planeras in per tertiäl snarare än för hela året. Konkret innebär det att istället för att inspektörerna själva planerar sitt arbete över året så delas kontrollobjekten in i grupper, per tertiäl. Detta för att exempelvis objekt som ska kontrolleras flera gånger per år sprids ut över året. Instruktionerna för innehållet i inspektionerna och prioritering av vad som ska kontrolleras är mer detaljerade, även om det alltid är upp till den enskilde inspektören att, baserat på sin sakkunskap och situationen, bedöma vad som ska kontrolleras och hur. Genom

att styra innehållet i kontrollerna underlättas också rapporteringen till Livsmedelsverket och rapporteringen blir mer jämförbar mellan kontrollmyndigheter. Det nya arbetssättet utvärderas i flera steg under året och justeringar och förbättringar kommer också att göras löpande. Avdelningen arbetar också gemensamt under året i fyra block, det första med fokus på allergikosthantering i skolor under två veckor i februari då 219 av stadens skolor kontrollerades med avseende på detta. De flesta skolorna hade en tillfredsställande hantering av allergikost men i 59 kök fanns avvikelser rörande allergikosten och i 20 av köken var bristerna så allvarliga att det krävdes uppföljning i köken. I två av köken lades förbud mot att hantera och tillaga allergikost. Det utfärdades även ett föreläggande gällande felaktig märkning av allergikost. Antalet avvikelser var betydligt fler än väntat, vilket är oroande med tanke på de stora risker som finns för allergiker och att barn i skolan är en särskilt känslig grupp. Andra fokusområden för kontrollen är spårbarhet, kosttillskott, matfusk, säker nedkylning och sann information om livsmedel med mervärde. I mars släpptes en första version av mobilappen Livsmedelskollen, där medborgarna kan se stadens livsmedelsverksamheter på en karta, ta del av eventuella avvikelser vid den senaste inspektionen samt anmäla brister och matförgiftning.

Under perioden januari-mars genomfördes drygt 2250 inspektioner, vilket följer verksamhetsplanen. Under samma tid fick avdelningen drygt 230 anmälningar om matförgiftning, utredning påbörjades senast nästa dag för ca 80 % av dessa. Även avdelningens övriga indikatorer följer verksamhetsplanen.

Livsmedelskontrollen samverkar löpande på flera olika arenor. I februari träffades Malmö, Stockholm och Livsmedelsverket i Storstadsnätverket för ett möte om samsyn, förändringar i uppföljningen och erfarenhetsutbyte. Konkret formerades två arbetsgrupper, en för framtagande av gemensam mall för kontrollrapporter (leds av Stockholm) och en för samsynskontroller (leds av Malmö). Även Göteborg, Uppsala och SLV representeras i nätverket. SILK-nätverket hade sitt första möte för året i februari och har startat ett gemensamt projekt för spårbarhetskontroller på Kalix lönrom, lamm och kyckling, liksom ett gemensamt provtagningsprojekt. Båda löper under året. Avdelningen är även representerad i Livsmedelsverkets grupper som hanterar kontroll av huvudkontor, framtagande av ett nytt riskklassningssystem, kompetensgruppen för fisk, Livssamverkan samt anläggningstypning. Förvaltningen har genomfört utbildning om kontroll av kosttillskott tillsammans med Läkemedelsverket och Svensk egenvård, för livsmedelsinspektörer från Stockholms län men även resten av landet. Genom samverkan driver och stödjer Livsmedelskontrollen i Stockholm utvecklingen av kontrollen nationellt.

Sammanfattningsvis följer livsmedelskontrollen verksamhetsplanen för 2017 utan avvikelser.

Miljöanalys

Arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för vatten fortgår. Programmen för Bällstaån och Brunnsviken har färdigställts. Innan programmen kan gå vidare för politisk förankring behöver ansvaret gällande investering och drift för de föreslagna åtgärderna klargöras. Förankringsprocesser pågår även i de grannkommuner som är berörda av programmen. .

Miljöförvaltningen fortsätter i samverkan med Stockholm vatten arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för ytterligare nio vattenförekomster under 2017. Utöver detta kommer ett antal viktiga projekt av strategisk betydelse för arbetet med lokala åtgärdsprogram att

genomföras; recipientspecifika riktvärden, riktlinjer för dagvatten från befintlig miljöfarlig verksamhet, undersökningar av PFAS, mikroplaster samt förekomst av miljögifter i sediment.

Pilotinförandet av stadens kemikaliehanteringssystem, Chemsoft, är slutfört. Miljöanalys erbjuder nu stöd för implementering och utbildning till samtliga fackförvaltningar och de bolag som tecknat fullmakt om att vara med i upphandlingen. Miljöanalys erbjuder även utbildning i Byggvarubedömningen som är det system som enligt miljöprogrammet ska användas för att välja och dokumentera bygg- och anläggningsmaterial när stadens verksamheter bygger.

I samarbete med tillsynen genomförs ett informationsprojekt om kemikalierisker riktat till frisörföretag kallat Kemikaliesmart frisör. Seminarieserien i samarbete med Svensk handel fortsätter.

Kemikaliecentrum har medverkat i den centrala upphandlingen av köks- och serveringsutrustning. Dessutom har medverkan skett i andra upphandlingar, inom t ex områdena bild och form, brandskyddsutrustning och arbetskläder. Kemiska analyser av olika material har gjorts avseende gummigranulat samt förskolematerial – både nya varor i det avtalade sortimentet och gamla saker som fanns på förskolorna.

Pilotprojektet kemikaliesmarta förskolor i Hägersten-Liljeholmen fortsätter. Personalen på en av förskolorna har informerats och första resultat från inomhusmiljöanalyser från den nybyggda förskolan har kommit.

Inom området biologisk mångfald har ett förslag till miljöövervakningsprogram skickats på remiss inom staden. En förstudie om metoder för datainsamling inom staden gällande naturmarksskötsel och ekologiska förstärkningsåtgärder har påbörjats. Arbetet med att bygga upp en idébank med förslag till ekologiska förstärkningsåtgärder i grönstrukturen som presenteras på webbsidan Miljöbarometern fortgår.

Övervakning av de kvalitetsfaktorer som ingår i bedömning av ekologisk status enligt vattendirektivet utförs i ett urval av stadens sjöar och vattendrag. Under 2017 planeras undersökningar av växtplankton, kiselalger och bottenfauna i ett urval sjöar och vattendrag. Dessutom planeras provfiske i Riddarfjärden samt Forsån. Resultaten från övervakningen används bland annat som underlag för prioritering av åtgärder i de lokala åtgärdsprogrammen.

Under 2016 har den nuvarande miljöövervakningen avseende ekologisk status analyserats och ett förslag till nytt program tagits fram. Detta arbete ska fortsätta och det nya programmet ska presenteras för miljö- och hälsoskyddsnämnden under hösten 2017. Den löpande miljögiftsövervakningen i fisk och vatten fortlöper i samma storleksordning som 2016, med ordinarie övervakning i sex vattenförekomster och screening i åtta vattenförekomster

SLB-analys

Luften i Stockholm år 2016 har avrapporterats till miljö och hälsoskyddsnämnden under april. Resultaten för 2016 visade på låga halter av partiklar (PM10) och på fortsatta problem med att klara normerna för kvävedioxid (NO2).

Under första kvartalet 2017 är halterna av PM10 något lägre i Stockholms innerstad jämfört med 2016. Trafikkontoret vidtar fortfarande driftåtgärder i form av dammbindning och städning. Under första kvartalet 2017 har även dammbindning dagtid testats för att sänka halterna under eftermiddagen. Det ger en extra effekt som sänker halttoppar under rusningstid. Prognosen är att miljökvalitetsnormen för PM10 kommer att klaras på gatorna i

Stockholms innerstad 2017. Däremot finns det risk för att miljökvalitetsnormen överträds på Essingeleden. Fram till den sista april har miljökvalitetsnormen överskridits 28 dygn på Essingeleden. Miljökvalitetsnormen får överskridas max 35 dygn under ett kalenderår.

Miljökvalitetsnormen för kvävedioxid har däremot överträts på Hornsgatan under första kvartalet 2017. Meteorologiska variationer mellan åren påverkar halterna. Inledningsvis 2017 är halterna av kvävedioxid något lägre jämfört med samma period 2016.

Genom samarbetet med Trafikkontoret och VTI sker fortsatt forskning för att öka förståelsen för hur olika åtgärder relaterade till användningen av dubbdäck, sandning och andra vinterväghållningsmetoder påverkar luftkvaliteten med avseende på PM10.

Mätningar av bens(a)pyren pågår i ett villaområde i Enskede där lokal vedeldning är en dominerande källa. Mätningar kommer pågå under hela 2017 och målsättningen är att fastställa om halterna av bens(a)pyren ligger under miljökvalitetsnormen.

Avslutningsvis är efterfrågan på SLB-analys expertkompetens fortsatt hög. Utredningar i samband med bostadsexploatering ökar liksom efterfrågan på mättjänster. Driften av Östra Sveriges Luftvårdsförbund sker enligt avtal till och med 2019.

Avdelningen Verksamhetsstöd

Det omfattande arbetet med förberedelser inför övergången till en ny version av ärendehanteringssystemet Ecos fortsätter. Införandet har försenats på grund av problem hos leverantören, men beräknas ske under 2018 eller 2019.

Förberedelserna för evakueringen och renoveringen av Tekniska Nämndhuset har intensifierats de senaste månaderna. Under våren kommer förberedelserna inför förvaltningens flytt till evakueringslokaler att påbörjas.

En ny broschyr "Stockholms stads miljöarbete" har tagits fram på både svenska och engelska, och en grupp på Facebook "Natur i Stockholms stad" har startats.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Tertialrapport 1 visar att nämnden bedriver sin verksamhet enligt plan och att det i flera fall finns en utveckling av verksamheten för att på ett effektivare och mer kvalificerat sätt bidra till inriktningsmålet. Värden som präglar verksamheten är trygghet, hälsa, god miljö och även bidrag till en stad som håller samman genom likvärdiga levnadsvillkor.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

 Uppfylls helt

Analys

En stor del av nämndens verksamhet syftar till förebyggande av miljö- och hälsofaror, så gäller till exempel livsmedelskontrollens verksamhet. Nämnden är också delaktig i stadens risk- och sårbarhetsarbete med ett särskilt ansvar för miljö- och hälsofrågor, och detta arbete beräknas utföras som planerat.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)				77 %	100 %	100 %	2017

Nämndmål:

1.3.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa

 Uppfylls helt

Analys

Nämndens verksamheter har ofta ett direkt förebyggande arbete angående hot mot miljö och hälsa och är därigenom även en expertfunktion för staden i övrigt. Detsamma gäller även vid akuta situationer som innebär fara för miljö eller hälsa.

Nämndmål:

1.3.2 Utföra kontroll som säkrar att de livsmedel som saluhålls och serveras i staden är trygga

 Uppfylls helt

Analys

Livsmedelskontrollen utför kontinuerligt kontroll av stadens livsmedelsverksamheter för att upptäcka avvikelser och följa upp dessa med syfte att säkra livsmedel saluhålls och serveras i staden. Nya effektivare arbetssätt gör att uppföljning och kvalitativ rapportering av kontrollen förbättras. Kontroll av allergikost i skolor har visat på allvarliga brister som nu åtgärdas och kontrollen har därmed fått avsedd effekt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden bidrar till att målet uppfylls bl.a. genom deltagande i bostadsbyggandet alltifrån deltagande i den övergripande samordningsgruppen för genomförande av bostadsuppdraget till upprättande av miljö- och hälsounderlag till alla detaljplaner.

Nämndmål:

1.4.1 MHN ska delta i stadsplaneringen och stödja berörda nämnder med kompetens inom områdena hälsa, miljö, klimatanpassning och naturvård för att möjliggöra en hållbar och växande stad

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bidrar till att nämndmålet uppnås bl.a. genom att delta i den övergripande samordningsgruppen för genomförande av bostadsuppdraget, deltagande i projektgrupper för prioriterade detaljplaner och program, samt upprättande av miljö- och hälsounderlag till alla detaljplaner. Fram till 1 jan 2017 är antalet påbörjade bostäder 38 385 st för perioden 2010-2030 och 17 658 st för perioden 2014-2020. Bara under 2016 påbörjade byggandet av 7150 bostäder. Förvaltningen ingår nu i Ledstången, som är ett verktyg för medarbetarna på exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen och trafikkontoret för gemensamma rutiner i exploateringsprojekt. Förvaltningen stödjer löpande framförallt stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret med att bedöma miljökonsekvenser, beställa, tolka och kvalitetsgranska miljöutredningar, hitta goda helhetslösningar, tolka lagstiftning och riktvärden, bemöta synpunkter vid samråd, samt svara på frågor. Årsmålet för 2016 att markanvisa 8000 bostäder överträffades och ett rekord för Stockholm slogs när 10616 bostäder markanvisades varav 5189 var hyresrätter.

Förvaltningen har utbildat länsstyrelsen i hur markföroreningar hanteras i planprocessen i Stockholm och uppmanat till utvecklad kommunikation från statens sida vid möte avseende länsstyrelsens yttrande för Södra Värtan.

Förvaltningen fortsätter att bygga upp en idébank med förslag till ekologiska förstärkningsåtgärder i grönstrukturen som presenteras på webbsidan Miljöbarometern. Ett kartsystem för att redovisa förslagens geografiska läge har börjat byggas.

Förvaltningen medverkar i stadens arbete med skyfallshantering och översvämningsrisker. Under 2017 har arbetet inletts med framtagande av en skyfallsplan, ett arbete som samordnas av stadsledningskontoret.

Förvaltningen deltar i arbetet med en revidering av stadens översiktsplan samt i arbetet med Cityförnyelsen.

Nämndmål:

1.4.2 Miljökvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas

 Uppfylls helt

Analys

Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller är en målsättningsnorm och anger att det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter för människors hälsa. De huvudsakliga instrumenten för detta är de kartläggningar och åtgärdsprogram som tas fram enligt

förordningen (2004:675) om omgivningsbuller. Under tertiäl 1 påbörjas en mindre uppdatering av kartläggningen. Arbetet med nytt åtgärdsprogram startar senare i år.

Förvaltningen deltar i Sveriges kommuner och landstings arbete att ta fram en heltäckande vägledning för hur omgivningsbuller från väg- och spårtrafik skall hanteras.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden ingår i samarbetet runt framtagandet av leder för stigcykling. Nämnden ingår i samarbetsgruppen och arbete pågår.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och fastighetsnämnden ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, idrottsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda anläggandet av tre leder för stigcykling i Nackareservatet, Flatens naturreservat samt Kyrkhamns naturreservat (1.5)	2017-01-01	2017-12-31	Avvikelse
Analys Avvikelse kan konstateras för Kyrkhamn där ingen aktivitet pågår gga att arbetet nedprioriterats i avvaktan på beslut om byggande av kraftvärmeverk i området.			

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Under detta övergripande mål som omfattar många andra områden än klimatarbetet, finns större delen av nämndens verksamhet inklusive flera delar av tillsynen. Nämndens verksamheter är ofta utvecklingsinriktad genom olika projekt och programverksamheter. Inte minst inom klimatområdet finns tydlig utveckling mot ett klimatsmartare Stockholm. I stort sett räknas med att de olika målen uppfylls. I något fall förväntas avvikelser. Det är till exempel osäkert om målet Minst hälften av alla nya bilar som säljs är miljöbilar kommer att uppnås inom utsatt tid.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Målet bedöms komma att uppnås pga projekt och aktiviteter (både KF-aktiviteter och egna) bedöms genomföras som planerat, och i dagsläget bedöms målet för växthusgasutsläpp komma att uppnås.

Under detta mål finns: Energitillsynen, miljöövervakning av energianvändning och växthusgasutsläpp, arbetet för hållbar energianvändning samt internationellt samarbete.

Energifrågor behandlas i all tillsyn över de miljöfarliga verksamheterna inom staden men de stora energiproduktionsanläggningarna intar en särställning genom att nämnden deltar i tillståndsprövningar.

Nämnden deltar i styrningen och genomförandegrupperna för de utredningar i klimatstrategi som ska genomföras under 2017.

Bedömningen i nuläget är att utsläppsmålet för växthusgaser per 2020 bör uppnås. Här är det avgörande med tillgången på förnybara bränslen i transportsektorn.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Växthusgasutsläpp per invånare (ton CO ₂ e per invånare)				2,5 Ton CO ₂ / inv	2,6 Ton CO ₂ / inv	2,6 ton CO ₂ e / inv	2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Exploateringsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utarbeta rekommendationer och verifieringsmetod för livscykelanalyser avseende klimatpåverkan kopplat till val av material, utförande och byggprocess som kan användas vid husbyggnation.	2017-01-01	2017-12-31	
Exploateringsnämnden ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden ta fram en handlingsplan för användande av fossilbränslefria arbetsmaskiner.	2017-01-01	2017-12-31	
Fastighetsnämnden, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen ska samordna existerande forum på temat hållbart byggande och fastigheter.	2017-01-01	2017-12-31	
Kommunstyrelsen ska i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och servicenämnden ta fram en handlingsplan för att staden som organisation ska vara fossilbränslefri 2030.	2017-01-01	2017-12-31	
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ta fram en strategi för hur användningen av fossil plast kan reduceras inom Stockholm stad.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

2.1.1 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av energitillsyn

 Uppfylls helt

Analys

Tillsyn på avdelningen för plan och miljö

Energifrågor behandlas i all tillsyn över de miljöfarliga verksamheterna inom staden. Tillsynen över de stora energiproduktionsanläggningarna intar i detta sammanhang en särställning genom att tillsynen handlar om att delta i tillståndsprövningar, bl.a. genom att granska företagens förslag till villkor. Förvaltningen har i februari slutfört talan avseende slutliga villkor för Hässelby värmeverk. Förvaltningen har många kontakter med de största verken genom att avvikelser rapporteras in från verksamheterna. Klagomål/synpunkter på Värtaverket fortsätter att komma in, bl.a. har nu störningar från bolagets bränsletransporter varit aktuella.

Anläggningarna är generellt sett stora och verksamheterna bedrivs med tillstånd enligt miljöbalken. Man är därför skyldiga att lämna miljörapporter som granskas av förvaltningen. Miljörapporterna har nu kommit in och granskning påbörjas.

Tillsyn på avdelningen för hälsoskydd

Ansökningar om tillstånd till anläggande av värmepumpsanläggningar inkommer löpande och handläggs. Antalet ansökningar sjunker successivt för småhus men ökar för större fastigheter. För närvarande finns ca 16 000 - 17 000 st befintliga tillstånd i staden. E-tjänsten för värmepumpar behöver uppdateras för att kunna möta behovet av uppdatering av dessa tillstånd, som har angetts ovan under "Sammanfattande analys". Vid tillsyn av fastighetsägares egenkontroll informerar förvaltningen om fördelarna med att ändra energianvändning från olja till fjärrvärme och värmepumpsanläggningar. Vidare informeras om möjligheten att få gratis energirådgivning via stadens energirådgivning. Förvaltningen bedriver fortlöpande tillsyn över att operatörer av köldmedieaggregat utför årliga läckagekontroller. Till följd av ändrad lagstiftning är det för närvarande oklart om det under 2017 är möjligt att påföra miljöstraffavgift som planerat vid överträdelse av köldmedielagstiftningen. Förvaltningen inväntar för närvarande att Naturvårdsverket tar ställning till detta i sin tillsynsvägledning.

Nämndmål:

2.1.2 Miljöövervakning av energianvändning och växthusgasutsläpp

 Uppfylls helt

Analys

Insamling och bearbetning av statistik pågår. Statistik för att fastställa 2015 års utsläppsvärde finns tillgängligt kvartal 2. Bedömningen i nuläget är att det prognosticerade utsläppsvärdet för 2015 (2,5 ton CO₂e/inv.) inte kommer att överskridas. Den första uppföljningen av miljöprogrammets utsläppsmål till år 2020 visar att målet bör nås. Tillgång på förnybara bränslen i transportsektorn är avgörande för måluppfyllelse. Tillgången kan påverkas negativt

av detaljregleringar i EU kommissionens pågående översyn av ett antal direktiv, det s.k. Vinterpaketet.

Nämndmål:

2.1.3 Miljöprogrammets mål Hållbar energianvändning ska uppnås

Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen deltar i styrningen och genomförandegrupperna för de utredningar i klimatstrategin som ska genomföras under 2017. Under nämndmålet ingår framtagande av:

- 1) en handlingsplan för en fossilbränslefri organisation (leds av SLK),
  - 2) en strategi för hur fossil plast kan reduceras (leds av SVOA),
  - 3) en utredning av möjligheterna att öka möjligheterna att öka mängden förnybar energi som produceras i staden (leds av Fortum) och
  - 4) en samverkan med berörda aktörer för att ersätta fossila oljor vid spetslast (leds av Fortum).
- 5) en studie om möjligheterna att öka tillgången till biogas i Stockholm. En konsult har avropats till stöd för detta uppdrag.

Aktiviteter för att nå utsläppsmålet i miljöprogrammet om 2,3 ton CO₂e/inv. har följts upp. Målet bedöms kunna nås. Nämndens uppdrag att utreda stockholmarnas flygvanor och flygets klimatpåverkan pågår inom klimatanalysarbetet liksom en studie av möjligheterna för staden att använda förnybart bränsle vid flygresor. Förvaltningen deltar i ett projekt där IVL (Svenska Miljöinstitutet) bygger upp en nationell databas för LCA (LivsCykelAnalyser) för byggnadsmaterial. Data kommer att testas och verifieras av stadens fastighetsägare. Arbetet med LCA för byggnadsmaterial har presenterats för C40 som är intresserade av att bygga upp en LCA-grupp inom nätverket.

Ett nytt samarbetsavtal för den regionala energi- och klimatrådgivningen (EKR) håller på att tas fram under ledning av KSL (Kommunförbundet Stockholms Län). Förvaltningen ingår i arbetsgruppen och Stadsledningskontoret ingår i KSL:s beredningsgrupp på kommundirektörsnivå. Parallellt pågår en utredning om att bygga upp ett regionalt operativt energikontor. Lokalt stärks rådgivningen till bostadsrättsföreningar med två tjänster utifrån Energimyndighetens utökade bidrag samt en energicoach för små och medelstora företag. EKR har i samverkan med Miljöbilar i Stockholm genomfört en informationskampanj till flerbostadshus, *Fixa laddplats* (www.fixaladdplats.se). Inom projektet *Målstyrd energiförvaltning* har 20 BRF:er anmält intresse för att genomföra energikartläggningar som grund för energieffektiviseringsavtal med energitjänsteföretag.

Energicentrum har kvalitetsgranskat bolagens planer för energikartläggningar enligt Lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag och rapporterat in dessa till Energimyndigheten. En ny solkarta har lanserats med stadens solproduktion visualiserad. Anläggningsägarna erhåller larm vid driftavbrott. Stadens solenergiproduktion har ökat med 14 procent under 2016. Utredning av möjligheter och begränsningar med förslag till åtgärder för att nå klimatstrategins solenergimål har genomförts och överlämnats till

stadsledningskontoret. Förvaltningen har bistått vid ansökningar till Klimatmiljarden. Stadens egen energianvändning har följts upp. En viss ökning har skett mellan 2015 och 2016. Orsaken är inte fastställd. Underlaget är översänt till stadshus AB som ansvarar för uppföljning av delmålet i miljöprogrammet. Energicentrum bistår fortlöpande exploateringskontoret i dialogen med byggherrar i N. Djurgårdsstaden i arbetet med att skärpa energikraven vid nybyggnation och har bistått exploateringskontoret med att uppdatera energikraven för byggande på all stadens mark. En studie har påbörjats i samarbete med exploateringskontoret och Fortum om att energiförsörja Loudden med ett lågtempererat energiförsörjningssystem.

Företagsträffar för Klimatpakten/Klimatpakten PLUS har genomförts. Nya medlemsföretag har rekryterats. Klimatkommunikationen på webben har uppdaterats bl.a. med klimatstrategin och via sociala medier vidareutvecklas kommunikationen bl.a. genom film och ökat antal inlägg per vecka. Handboken *Klimatsmart i hemmet* har uppdaterats och kommunicerats. Fyra *Pingvinpris* har delats ut. Klimatsmarta stockholmare har deltagit i Sveriges största hållbarhetssatsning för gymnasieungdomar – *We change* – med tre workshops på temat klimatsmarta transporter samt på en klimatismässa i Globen i samband med Weeping Willows tre konserter med 30 000 besökare. Praktiskarbete med *Klimatvågen* för tolv sommarjobbare från högskolstadiet har förberetts.

GrowSmarter projektet

GrowSmarter-projektet fortskrider planenligt både i Stockholm och i Köln och Barcelona:

- Ombyggnationen och energieffektiviseringen av tre av de sex husen i Valla Torg är igång och blir klara enligt plan. BRF Årstakrönet är färdigt och i utvärderingsfas. I Slakthusområdet är ombyggnation, energieffektivisering igång i hus 8. Hus 7 kan pga FSK:s ändrade planer inte fullföljas, en ersättningsbyggnad är föreslagen som ersättare för EU kommissionen. Båda byggnaderna i Slakthusområdet blir klara enligt plan.
- Implementeringen av de andra smarta lösningarna som t ex smarta transportlösningar med laddstolpar för elbilar, bilpool, varuleveranser till boxar, smart gatubelysning, avfallshantering med olikfärgade fraktioner och sopsug, öppen fjärrvärme m.m. och omkring byggnaderna sker enligt plan.
- Studiebesök ordnas för internationella grupper samt media. BBC besökte området och gjorde ett reportage om detta.
- Deltagande organisationer har utvecklat en utvärderingsstrategi, som levererats till KTH. Utvärderingen av redan implementerade lösningar är igång. En första ekonomisk rapportering till IESE (handelshögskolan i Navarra, Spanien) har utförts i mars.
- Implementeringen av de 12 smarta lösningarna pågår i alla tre städer och i princip alla beräknas bli klara under året. Både Stockholm, Köln och Barcelona har ett fåtal byggnader där renoveringen kommer att fortgå under 2018. För Stockholm har detta redan beviljats. I Stockholm och Barcelona föreslås även utbyte av byggnader. Projektet inväntar nu EU-Kommissionens synpunkter på dessa föreslagna justeringar
- Ett samarbetsavtal mellan de nio Smart Cities and Communities syskonprojekten har upprättats. Ordförandeskapet roterar mellan projekten, och GrowSmarter var först ut redan under hösten 2016. Samarbete kommer att ske gällande bl.a. affärsmodeller för de smarta lösningarna, kommunikation och att sprida erfarenheter och inspirera andra städer att implementera de smarta lösningarna. GrowSmarter leder den sistnämnda

”Replication Task Group” där bl.a. mjukvara för en Touch skärm har utvecklats med information om alla smarta lösningar i systemprojekten. Den kan bokas för olika event.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Köpt energi (GWh)					1 835 GWh		2017
Analys En arbetsgrupp bestående av bostadsbolagen, Micasa och Energicentrum har bildats för att se över möjligheten att nå målet.							

Nämndmål:

2.1.4 MHN ska samarbeta och utbyta erfarenheter med andra städer och aktörer i Europa för att påverka EU-regelverket samt driva åtgärdsarbete och utveckling framåt.

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen har utarbetat underlag för Stadens synpunkter på EU-kommissionens s.k. vinterpaket som innehåller flera viktiga direktiv som kan påverka stadens möjligheter att bli fossilfri år 2040. Dessa ligger till grund för Stadens ställningstagande i Eurocities, C40 mfl internationella samarbetsorganisationer. Förvaltningen är också med som rapportör i en arbetsgrupp inom EU för att ta fram en europeisk miljöbilsdefinition.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

 Uppfylls delvis

Analys

De underliggande målen avser nämndens arbete i form av att minska miljöpåverkan från transporter och uppföljningen av trafikens miljöpåverkan. Härutöver finns konkreta målsättningar för försäljning av miljöbilar. Nämndens arbete utförs som planerat. Vad gäller målsättningen för miljöbilar finns en osäkerhet om målet beträffande nyförsäljning på nivå 50 % av nyregistrerade miljöbilar kommer att uppnås till år 2019. Övriga mål bedöms komma att uppnås dvs målet för lastbilar och målsättningen för stadens egen anskaffning av miljöbilar. Aktiviteterna bedöms komma att utföras.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel sålda förnybara drivmedel i länet per år.					31 %	31 %	2017
Analys Indikatorn släpar efter i sin uppföljning. I december 2017 kan år 2016 års värde följas upp. I T1 2017 finns ingen indikation på annat än att 2016 års årsvärde kan uppfyllas.							

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	17 dygn				7 dygn	7 dygn	2017
Analys Analys Antal dygn över 60 ug/m3 har fram till den 30 april 2017 varit: 17 st vid Hornsgatan, 2 st vid Sveavägen, 3 st vid Norrlandsgatan, 5 st vid Folkungagatan och 6 st intill Essingeleden. Miljökvalitetsnormen för dygn får överskridas 7 gånger per år. Under vintern förekommer tidvis kallt väder och stabila väderförhållanden med låga vindhastigheter. Låga vindhastigheter försvårar utvädring och omblandning av vägtrafikens avgaser. Meteorologiska variationer mellan åren påverkar halterna Inledningsvis 2017 är halterna av kvävedioxid och antalet dygn med kvävedioxidhalter över 60 µg/m3 i nivå med samma period år 2015 men något lägre jämfört med samma period 2016. Miljökvalitetsnormen för dygnsmedelvärde under år 2017 är redan överträdd på Hornsgatan.							
Antal dygn över normvärdet för PM10 i luft	28 dygn (lilla Essingen)				35 dygn	35 dygn	2017
Sålida fossila drivmedel					8,4	8,4 TWh	2017
Analys Uppföljningen av denna indikator släpar efter. I slutet av 2017 sker uppföljning av 2016. I T1 finns ingen indikation på att målet inte kan nås för 2016. För 2017 är det mer ovisst.							

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Exploateringsnämnden ska i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och Stockholms Stadshus AB ta fram en handlingsplan för hantering av byggmassor inom staden.	2017-01-01	2017-12-31	
Trafiknämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, Stockholms Stads Parkerings AB och bostadsbolagen ska samverka för utbyggnad av laddinfrastruktur.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

2.2.1 Tillsynen ska verka för minskande miljöpåverkan från transporter

 Uppfylls helt

Analys

Trafikförvaltningen har efter tillsynsinsatser stängt av externa högtalarutrop som genererat buller till närboende från buss vid hållplatser som trafikeras av enbart en linje. Trafikförvaltningens krav på energieffektivisering på bussentreprenörer kan uppnås via hybridisering eller ruttoptimering/ökad beläggning, Trafikförvaltningen planerar att även ställa krav på bussarnas bränsleförbrukning. Trafikkontoret har påbörjat bullerskyddsåtgärder på skolorna Tärnan och Sportstugan, projektering har påbörjats för åtgärder på Rålambshovsskolan och Viljan. Trafikkontoret och Trafikverket genomför fortsatt åtgärder enligt länets åtgärdsprogram för luft för att minska halten partiklar (PM10) i luften. Åtgärder som genomförs är dubbdäcksförbud, dammbindning och städåtgärder.

Nämndmål:

2.2.2. Nämnden har god uppföljning av trafikens miljöpåverkan

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen bedriver kontinuerligt luftövervakning och har god uppföljning av trafiken påverkan på luftkvaliteten. Resultaten för 2016 visade på fortsatta problem med att klara normerna för kvävedioxid (NO₂). Avgörande för att minska höga halter av kvävedioxid är att minska utsläppen från vägtrafiken som är den dominerande källan, trängselskatt, höjda p-avgifter, miljözoner för lätta fordon och fler elfordon är exempel på åtgärder som kan bidra till detta. Tack vare Trafikkontorets åtgärder i form av dubbdäcksförbud, dammbindning och städåtgärder klarades däremot miljökvalitetsnormen för partiklar (PM₁₀) för tredje året i rad. Sannolikt kommer PM₁₀ halterna att klaras även 2017 på de gator som staden ansvarar för. Vid Lilla Essingen har antalet överskridande varit 28 och bör kunna klara gränsen 35 dagar även 2017. Men utfallet under första tertialet är samma som helåret 2016 vid Lilla Essingen och det finns en osäkerhet om hur de sena höstmånaderna kommer att vara.

Koldioxidutsläppen från trafiken följs upp årligen.

Förvaltningens tillsyn bedrivs huvudsakligen genom regelbundna tillsynsinsatser och fortlöpande kontakter med verksamhetsutövarna trafikkontoret och trafikverket och med landstingets trafikförvaltning vad avser SL:s busstrafik. Buller, luftföroreningar och dagvatten är frågor som prioriteras. Dessutom hanterar förvaltningen klagomål, förfrågningar och synpunkter från allmänheten. Miljöövervakning av buller sker genom förvaltningens bullerkartering.

Nämndmål:

2.2.3 Minst hälften av alla nya bilar som säljs är miljöbilar

 Uppfylls delvis

Analys

År 2016 registrerades 22,4 % miljöbilar i Stockholms län och under januari-mars 2017 låg siffran också kvar på ca 22 %. Under januari-mars 2017 var 1 % elbilar och 5 % laddhybrider av nyregistrerade personbilar i länet. Laddbara fordon ökar i antal. Det är osäkert om målet att 50 % av nyregistrerade personbilar i länet är miljöbilar kommer att uppnås till år 2019. Ökningen av miljöbilar har stannat av och det är dessutom osäkert vilka fordon som kommer räknas som miljöfordon efter sommaren 2018 när bonus-malus införs.

Nämndmål:

2.2.4 Minst var tionde lastbil som säljs är en miljölastbil

 Uppfylls helt

Analys

Under 2016 var 3,5 % av nyregistrerade tunga lastbilar i Stockholms län en miljölastbil enligt Stockholms stads miljölastbilsdefinition. I denna siffra ingår dock inte de lastbilar som körs med 100 % HVO då det inte finns något sätt att följa upp dessa i vägtrafikregistret.

Miljöförvaltningen bedömer att andelen är ca 7 % med HVO-lastbilarna inräknade. Målet om 10 % gäller för år 2019 och bedöms möjligt att nå. Tillgången på HVO är dock väldigt begränsad, så det är viktigt att alternativen till diesellastbilar, dvs gas och etanol, ökar. Miljöförvaltningen medverkar i en projektansökan som nyligen skickat in till EU. Projektet RED-Road ska demonstrera tunga lastbilar på ED95 (etanol).

Nämndmål:

2.2.5 Stadens egen fordonsflotta består av miljöfordon

 Uppfylls helt

Analys

Stockholms stad har en av landets största miljöbilsflottor, ca 860 bilar. 97 procent av bilarna i stadens egen bilpark var miljöbilar vid årsskiftet 2016, utifrån synsättet att de uppfyllde kraven för miljöbil vid inköpstillfället. 43 % av bilarna är gasbilar. Andelen laddbara fordon är ca 20 % (elbilar 12,2 % och laddhybrider 7,8 %). Målsättningen för stadens egen anskaffning av miljöbilar är att alla ska uppfylla minst den statliga miljöbilsdefinitionen och minst 18 procent ska vara laddbara vid utgången av 2017, undantaget specialfordon. Förvaltningen bedömer att målet kommer att nås. Förvaltningar och bolag har utöver detta att följa målet om fossilfri fordonsflotta till 203

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel elbilar					16 %		2017
Analys Laddbara bilar är 20 %. Av dessa är 12,2 % rena elbilar och 7,8 % laddhybrider.							

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

 Uppfylls delvis

Analys

Nämnden har en hög prioritering av området "hållbar mark och vattenanvändning". Inom tillsynen arbetas på ett flertal områden, t.ex. arbetet mot giftiga båtbottnfärger. Inom miljöövervakningen finns insatser som miljögiftövervakning i fisk, övervakning av vattendirektivets kvalitetsindikatorer och insatser görs för biologisk mångfald.

Nämnden svarar för samordning, planering och projektledning för framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Det krävs att stadens samtliga fackförvaltningar och bolag aktivt börjar arbeta med vattenförvaltning för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna uppnås i tid. De åtgärder som föreslås i de lokala åtgärdsprogrammen måste vidtas och tillsynen över utsläpp till vatten måste stärkas. På detta sätt kan staden troligtvis nå miljökvalitetsnormerna avseende näringsämnen och hydromorfologi till 2027. Att nå kemisk status kommer att vara en betydligt större utmaning då många av de prioriterade ämnena sprids diffust och är svåra att rena bort.

Avvikelse från målsättningen kan konstateras vad gäller inrättande av naturreservat i Kyrkhamn eftersom arbetet här står stilla. Eftersom målområdet i stort visar på goda framsteg finns ingen orsak att ge en sänkt bedömning av måluppfyllelsen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel badplatser med bra badvattenkvalitet.					87 %	87 %	2017
Andel vattenförekomster som följer miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status	26 %			26 %	30 %	30 %	2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Exploateringsnämnden ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden inrätta naturreservat i Årstaskogen och Årsta holmar och arbetet med naturreservat i Kyrkhamn, Rågsveds friområde och Älvsjöskogen fortskrider.	2017-01-01	2017-12-31	
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska som projektägare i Digital Demo Stockholm fungera som kravställare till förslag på att mäta vattenkvalitet för identifiering av föroreningar och effektivt följa god vattenstatus.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

2.3.1 Tillsynen ska verka för att stadens mark- och vattenområden är hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Plan och miljö

Avdelningen deltar i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Då tillsynsaktiviteter bedöms mycket viktiga för att vattendragen ska uppgå god status har en inventering av bedömningsgrunder, reningstekniker m.m. för befintliga verksamheter tagits fram. Materialet har presenterats på en MSL-träff där även stadens arbete med de lokala åtgärdsprogrammen redovisades. Påverkan på vattenkvaliteten har även utgjort en central fråga i ett antal tillsynsärenden som hanterats, nämnas kan ny respektive förändrad begravningsplats samt rening av vatten från kopparkoppar.

Avdelningen deltar i det förvaltningens samordnade arbete kring båtbottnfärger och dess påverkan på miljön. Medel för markundersökningar av båtuppläggningsplatser ska sökas ur Centrala MedelsReserven (CMR).

Hälsoskydd

Förvaltningen arbetar för att användningen av giftiga båtbottnfärger till mark och vatten ska upphöra i Mälaren och minska i Östersjön. Mätning av båtbottnskrov med avseende på förekomst av giftiga metaller pågår. Medel för detta projekt söks ur CMR. Tillsyn bedrivs över enskilda avlopp och gödselhantering i syfte att minska näringsläckaget till omgivande mark och vattendrag. På grund av personalförändringar och en tillfällig föräldradighet har

arbetet med öppna ärenden gällande enskilda avlopp inte fortskridit enligt plan i år. Genom kontroll av att cisternanordningar (cistern inklusive rörledningar) kontrolleras regelbundet av ett ackrediterat kontrollföretag, alternativt att cisternen tas ur bruk förebygger förvaltningen att brandfarliga vätskor läcker ut till mark och vattendrag.

Nämndmål:

2.3.2 Nämnden har genom långsiktig miljöövervakning god uppföljning av att stadens mark- och vattenanvändning är hållbar.

Uppfylls helt

Analys

Arbetet med framtagande av fler klimatindikatorer för Stockholm fortsätter. Under 2017 har befintliga tidsserier utökats och nya indikatorer om säsongs- och månadsmedeltemperatur publicerats på Miljöbarometern. I samarbete med SLB-analys och Stockholm Vatten och Avfall analyseras nederbördsdata med fokus på extrema regnväder.

Den löpande miljögiftsövervakningen i fisk och vatten fortlöper i samma storleksordning som 2016, med ordinarie övervakning i sex vattenförekomster och screening i åtta vattenförekomster.

Övervakning av de kvalitetsfaktorer som ingår i bedömning av ekologisk status enligt vattendirektivet utförs i ett urval av stadens sjöar och vattendrag. Under 2017 planeras undersökningar av växtplankton, kiselalger och bottenfauna i ett urval sjöar och vattendrag. Dessutom planeras provfiske i Riddarfjärden samt Forsån. Resultaten från övervakningen används bland annat som underlag för prioritering av åtgärder i de lokala åtgärdsprogrammen.

Under 2016 har den nuvarande miljöövervakningen avseende ekologisk status analyserats och ett förslag till nytt program tagits fram. Detta arbete ska fortsätta och det nya programmet ska beslutas under 2017.

Inom området biologisk mångfald har ett förslag till miljöövervakningsprogram skickats på remiss inom staden. Konsultupphandling har gjorts för en förstudie om metoder för datainsamling inom staden gällande naturmarksskötsel och ekologiska förstärkningsåtgärder, samt hur ett digitalt prioriteringsstöd till skötselansvariga kan utformas. GIS-material för groddammar och strandmiljöer har färdigställts. Satellitdata om stadens grönytor har mottagits och granskats i ett internationellt samarbete kring miljöövervakningsverktyget City Biodiversity Index.

Indikatorutfallet nedan för vattenförekomster som följer miljökvalitetsnormerna för kemisk status har full måluppfyllelse vid korrekt avrundning.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel vattenförekomster som följer miljökvalitetsnormerna för kemisk status.	34,78 %				35 %		2017

Nämndmål:

2.3.3 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, planering och projektledning för framtagande av lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Arbetet sker i nära samarbete med framförallt Stockholm Vatten AB, andra kommuner samt vattensamarbeten.

Under året har Miljöförvaltningen arbetat med färdigställandet av lokala åtgärdsprogram för Bällstaån och Brunnsviken inför politisk hantering 2017. Arbetet har fördröjts på grund av att komplikationer i samverkan med externa parter och utdragna diskussioner om ansvar och kostnadsfördelning. Detta förväntas dock lösas under året.

Miljöförvaltningen fortsätter i samverkan med Stockholm vatten, arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för nio vattenförekomster, startar upp arbetet med ytterligare tre vattenförekomster samt planerar att genomföra ett antal viktiga projekt av strategisk betydelse för arbetet med lokala åtgärdsprogram; recipientspecifika riktvärden, riktlinjer för dagvatten från befintlig miljöfarlig verksamhet, undersökningar av PFAS, microplaster samt förekomst av miljögifter i sediment.

Medel för att ta fram åtgärdsprogrammen och genomförande av strategiska projekt kommer att sökas ur central medelsreserv tillsammans med berörda förvaltningar och Stockholm Vatten. Medlen kommer att användas till färdigställande av lokala åtgärdsprogram och till underlag för framtagande av nya åtgärdsprogram. Många av aktiviteterna kräver konsultstöd och arbetet har under året varit upphandlingsintensivt. Flera av de större upphandlingarna kommer att löpa över årsskiftet och förvaltningen behöver därför äska ytterligare resurser för det fortsatta arbetet i samband med VP-processen inför 2018.

Det krävs att stadens samtliga fackförvaltningar och bolag aktivt börjar arbeta med att införliva dagvattenstrategin, de vägledningar som har tagits fram samt åtgärds måttet i den löpande verksamheten för att utsläppen av förorenat dagvatten ska minska i sådan grad att god status kan uppnås. En långsiktigt hållbar dagvattenhantering behöver bli en naturlig del av stadsbyggnadsprocessen och finnas med från början till slut. Miljöförvaltningen ska ta fram praktisk vägledning om hur miljö kvalitetsnormerna ska hanteras i den fysiska planeringen. De åtgärder som föreslås i de lokala åtgärdsprogrammen måste vidtas och tillsynen över utsläpp till vatten måste stärkas. På detta sätt kan staden troligtvis nå miljö kvalitetsnormerna avseende näringsämnen och hydromorfologi till 2027. Att nå kemisk status kommer att vara en betydligt större utmaning då många av de prioriterade ämnena sprids diffust och är svåra att rena bort.

Resurser hos främst Exploateringskontoret, Trafikkontoret, Stadsdelsförvaltningarna samt Stockholm vatten för att söka medel och genomföra de fysiska åtgärder som tas fram inom ramen för de lokala åtgärdsprogrammen.

Nämndmål:

2.3.4 Aktivt bistå i samordning av grönstrukturfrågor, planering och utredning av nya naturreservat samt uppmärksamma ekosystemtjänster i staden.

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen har deltagit i det förvaltningsövergripande utredningsarbetet för naturreservat i Rågsveds friområde, Årstaskogen Årsta Holmar och östra Älvsjöskogen. Arbetet med Kyrkhamns naturreservat har stått stilla. Förvaltningen har också deltagit i diskussioner ledda av trafikkontoret om vilka gröna kunskapsunderlag som behövs i arbetet med ett Grönare Stockholm.

Förvaltningen har fortsatt vidareutveckla och kvalitetsgranska kunskapsunderlag som speglar grönstrukturen utifrån ekologisk synvinkel på biotop- och artnivå.

FoU projektet C/O City har förlängts och avslutas den 30 november 2017. Verktögsutveckling och pilotprojekt pågår. Spridningen av C/O City resultat genomförs inom staden genom pilotprojekten. Kommunikationsaktiviteter om ekosystemtjänster och C/O City genomförs enligt plan. Bland annat har projektet en bloggplats på Hållbarstad.se. Samarbetet med Naturvårdsverket och Boverket har intensifierats.

Förvaltningen har fortsatt vidareutveckla och kvalitetsgranska kunskapsunderlag som speglar grönstrukturen utifrån ekologisk synvinkel på biotop- och artnivå.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

 Uppfylls helt

Analys

Arbetsområdet avfall och återvinning hör framförallt hemma under tillsynen där nämnden arbetar på flera olika spår såsom informationsverksamhet, utredning om möjlighet till matavfallssortering samt tillsyn av olägenheter vid återvinningsstationer.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska i samarbete med Stockholms Stadshus AB ta fram en utredning för att säkerställa en ökad produktion av biogas för att möta behovet av att ersätta fossil naturgas.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

2.4.1 Tillsynen ska aktivt bidra till att avfallshierarkin följs så att avfall hanteras på ett resurseffektivt sätt

 Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen arbetar med att granska uppdelningen av avfall i olika fraktioner på verksamheter. Möjligheten att sortera ut matavfall i flerbostadsfastigheter utreds av

förvaltningen i samarbete med Stockholm Vatten och avfall AB. Förvaltningen bedriver också tillsyn över återvinningsstationerna i syfte att de ska möjliggöra återanvändning och återvinning. Olägenheter i form av nedskräpning och buller vid återvinningsstationer ska samtidigt begränsas.

Inom olika tillsynsområden, såväl tillsynen av miljöfarlig verksamhet (avfallshanterare) som tillsyn över rivningar men även i markärenden aktualiseras frågan om att hantera avfall effektivt.

För de miljöfarliga verksamheterna tar förvaltningen inte bara upp frågan om hanteringen av farligt avfall utan också möjligheterna till ökad utsortering för energiåtervinning istället för deponering och för materialåtervinning istället för energiåtervinning. Det kan t.ex. handla om att sortera ut förpackningar för materialåtervinning.

I rivningssektorn uppstår stora mängder avfall som kan återanvändas eller materialåtervinnas. Det saknas tillförlitlig statistik i Sverige men Naturvårdsverket uppskattar att Sverige når målet om 70% materialåtervinning av bygg- och rivningsavfall. Miljöförvaltningen har dock noterat att det finns potential för att öka andelen som sorteras ut för materialåtervinning. T.ex. utgör gips och glas idag en deponifraktion och plast sorteras oftast som brännbart.

Miljöförvaltningen tar alltid upp denna fråga med verksamhetsutövarna trots att det vanligaste svaret är att det inte är möjligt att materialåtervinna dessa fraktioner av flera olika skäl.

Utsortering för återbruk förekommer men mycket sparsamt. Frågan om ett ökat återbruk har miljöförvaltningen hittills funnit svår att driva på grund av att verksamhetsutövarna hävdar att efterfrågan på begagnade byggprodukter på marknaden är liten, att det råder brist på lagringsutrymmen och att tidspressen är stor vid rivningar. Det är än så länge mer lönsamt att hantera restprodukterna som avfall. Men förvaltningen fortsätter ändå lyfta frågan i tillsynen.

Miljöförvaltningen arbetar också med frågan om hanteringen av schaktmassor.

Utgångspunkten är att schaktmassor bör återanvändas så långt det är möjligt och därmed ersätta jungfruligt material, utan att återvinningen medför att föroreningar sprids och att massor hamnar på platser som inte är ämnade för ändamålet. Ett informationsblad om hur schaktmassor ska hanteras håller på att tas fram. Informationen kommer rikta sig framförallt till fastighetsägare och entreprenörer.

Nämndmål:

2.4.2 Nämnden ska följa upp stadens miljöprogram med avseende på resurseffektiva kretslopp

Uppfylls helt

Analys

Se förvaltningens tillsynsinsatser under 2.4.1

KF:s mål för verksamhetsområdet:
2.5 Stockholms miljö är giftfri

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden bedriver ett kraftfullt arbete inom kemikalieområdet. (genomförandet av kemikalieplan 2014 – 2019) och inom tillsynen. De finns ett flertal planerade insatser som bedöms komma att utföras under året. Vid bedömningen av måluppfyllelsen utgås från det arbete som utförs inom förvaltningen snarare än miljötillståndet som sådant.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antalet kemiska produkter som innehåller utfasningsämnen och som används i stadens verksamheter						Fastställs 2017	2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska utvärdera mer miljövänliga alternativ till konstgräs och fallskyddsgummi.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

2.5.1 Tillsynen ska medverka till att exponeringen för farliga kemikalier minskar

 Uppfylls helt

Analys

Hälsoskydd - kosmetiska produkter

Förvaltningen granskar heminredningsbutiker och andra verksamheter som säljer kosmetika, till exempel klädbutiker. Märkning och innehållsförteckning på ett urval av de tatueringsfärger som saluförs och/eller används på kund kommer att kontrolleras. Under året inriktas tillsynen även på frisörverksamheter inklusive barberare som säljer herrkosmetika. I samband med inspektionerna görs även en uppföljning av broschyren Kemikaliesmart frisör som tagits fram av miljöförvaltningen och distribuerats.

Plan och miljö

Inom ramen för det s.k. storstadssamarbetet genomförs tillsynsaktiviteter kring kemiska produkter och miljögifter i varor. Tillsynsbesök och varuinköp inom det första av årets

tillsynsprojekt har genomförts. Tillsynen avser förekomst av bl.a. vissa metaller i elektriska produkter – en varugrupp som regleras av EU:s RoHS-direktiv.

Tillsynsaktiviteter, främst krav på och kontroll av sanering, i syfte att minska risken för exponering av PCB och kvicksilver bedrivs kontinuerligt. Hittills under året har 16 ärenden avseende sanering eller dispens från sluttid för sanering av PCB hanterats. Arbetet med att få till stånd kvicksilversanering hos tandvårdsklinikerna har genererat nio saneringsanmälningar.

Nämndmål:

2.5.2 Aktivt bidra till genomförande av Stockholms stads kemikalieplan 2014 - 2019

 Uppfylls helt

Analys

Målet kommer att nås.

Kemikaliehanteringssystemet Chemsoft håller på att implementeras i hela staden.

Byggvarubedömningen ska enligt miljöprogrammet användas för att välja och dokumentera bygg- och anläggningsmaterial när stadens verksamheter bygger. Utbildningar ges nu för de byggande förvaltningar och bolag som inte sedan tidigare använder systemet.

I samarbete med tillsynen genomförs ett informationsprojekt om kemikalierisker riktat till frisörföretag kallat Kemikaliesmart frisör. Seminarieserien i samarbete med Svensk handel fortsätter.

Kemiska analyser av olika material har gjorts avseende gummigranulat samt förskolematerial – både nya varor i det avtalade sortimentet och gamla saker som fanns på förskolorna.

Stöd avseende kemikalier i upphandlade och inköpta varor har getts inom några olika områden, se 4.8.1 nedan.

Pilotprojektet kemikaliesmarta förskolor i Hägersten-Liljeholmen fortsätter. Personalen på en av förskolorna har informerats och första resultat från inomhusmiljöanalyser från den nybyggda förskolan har kommit.

Ett nytt program för hållbar stadsutveckling i Norra Djurgårdsstaden har tagits fram. Arbetet pågår med aktiviteter och åtgärder inom fokusgruppen hållbara byggnader och anläggningar. I samarbete med Stockholms hem och IVL Svenska miljöinstitutet utförs provtagning av hälsofarliga kemikalier för att undersöka inomhusmiljön i energieffektiva byggnader i Norra Djurgårdsstaden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

 Uppfylls helt

Analys

Nämndens omfattande arbete inom detta område visar på faktiska resultat. Förskolor och skolors miljö förbättras undan för undan. Av de ärenden som avgjorts med förbättrad inomhusmiljö som följd inom olägenhetshanteringen uppgår till 80 % av ärendena. Riktad

tillsyn mot bostäder socialt utsatta områden har givit upphov till ett antal anmärkningar. Även migrationsboendena omfattas av tillsyn. Årsmålet för radontillsynen beräknas uppnås.

Nämndmål:

2.6.1 Tillsynen ska säkerställa att inomhusmiljön i flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor inte ska medföra olägenhet för människors hälsa

Uppfylls helt

Analys

Skolor och förskolor

Förvaltningen bedriver löpande tillsyn på skolor och förskolor. Miljöförvaltningens bedömning är att tillsynen och uppföljningen av anmärkningar successivt leder till förbättrad ventilation och hygien samt minskat inomhusbuller.

Klagomål på olägenheter i bostäder

Handläggning av klagomål på olägenheter i bostäder fortgår löpande. Andel avgjorda ärenden med förbättrad inomhusmiljö som följd är 80 % (75 av 94 avgjorda ärenden). Begreppet avgjort avser den tidpunkt när nämnden har färdighandlagt ett ärende, antingen med krav på åtgärder som har utförts och förbättring konstaterats (80%) eller att ärendet avslutats för att olägenhet inte kunnat konstateras eller det inte bedömts rimligt att vidta åtgärder (20%). Målsättningen att 90 % av ärenden påbörjade fr.o.m. 2016 ska ha avgjorts inom nio månader bedöms lämpligen utvärderas först i samband med verksamhetsberättelsen när samtliga ärenden inkomna under 2016 har passerat niomånadersgränsen. Majoriteten av de inkomna klagomålen är bullerrelaterade följt av klagomål på temperatur och lukt. Ärendebalansen för olägenhetsärendena har sedan årets början minskat från 611 pågående ärenden till 564. Målsättningen är att ärendebalansen ska ha kommit ner till 550 pågående ärenden till den 31 december 2017 vilket troligtvis kommer att kunna uppnås förutsatt att inströmningen av ärenden inte ökar. Målsättningen 550 pågående ärenden grundar sig på att det kommer in ca 550-600 ärenden per år. Under 2016 startades 577 nya ärenden. I ärendebalansen ingår 75 ärenden som ligger för prövning i överinstans.

Riktad tillsyn flerbostadsbyggnader

Målsättningen är att lägga fokus på mer eftersatta bostadsområden och därmed öka möjligheten till en god inomhusmiljö i områden med sämre välfärd och med invånare som normalt sett inte hör av sig med klagomål till förvaltningen. Under 2017 pågår en granskning av flerbostadsbyggnader i stadsdelen Skärholmen. Från den 1 januari till den 31 mars 2017 har hittills 13 ärenden öppnats och i dessa ärenden har sju inspektioner utförts. Inga ärenden har avslutats. I samtliga ärenden där inspektion har utförts har anmärkningar gällande risk för olägenhet noterats. Anmärkningarna berör främst ventilation, fukt, inomhustemperatur och brister i fastighetsägarnas funktion för felanmälan.

Migrationsboenden

Målsättning med tillsynen är att förebygga smittspridning och olägenhet för människors hälsa. Fokus ligger på granskning av ventilation och rutiner för städning och hygien. Under 2016 och 2017 beräknas Stockholms stad ta emot ca 6000 personer som fått uppehållstillstånd och som behöver hjälp att hitta ett boende, ett s.k. genomgångsboende. Vad detta kommer ge för

effekter på tillsynen är oklart i nuläget. Miljöförvaltningen har tagit fram en informationsfolder om inomhusmiljö som riktar sig till dem som bedriver asyl- och genomgångsboenden. Eftersom vissa frågor är viktiga att beakta redan i bygglovsprocessen som b.la. tillräckligt antal toaletter, god ventilation och goda ljudnivåer delas foldern ut redan i bygglovsprocessen av stadsbyggnadskontoret/bygglov. Miljöförvaltningen har även framfört önskemål om att bli informerade av stadsbyggnadskontoret när bygglov ges för nya asyl- och genomgångsboenden, framför allt i syfte att få kännedom om verksamheterna eftersom de inte är anmälningspliktiga.

Radon – flerbostadshus

Årsmålet är att 75 % av flerbostadsfastigheterna ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m³ luft. Hittills har detta uppnåtts för 67 % av flerbostadsfastigheterna. Årets mål beräknas nås.

Årsmålet är att 90 % av de kommunala bostadsbolagens flerbostadsfastigheter ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m³ luft. Hittills har detta uppnåtts för 84 % av de kommunala flerbostadsfastigheterna. Årets mål beräknas nås.

3 835 användare har använt e-tjänster för radon.

Radon- förskola/skola

87 % (årsmålet är 90 %) av förskolorna och skolorna har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m³ luft. Årets mål beräknas nås.

Tillsyn av fastighetsägares egenkontroll

Målsättningen är att bidra till att fastighetsägare har en god egenkontroll för drift och underhåll av bostadsbyggnader varigenom hälsoproblem för de boende och skador på miljön förebyggs. Fram till den 31 mars har 96 fastighetsägare fått sin egenkontroll granskad. Utöver dessa har ytterligare 9 fastighetsägare som granskades år 2013 fått återbesök som uppföljning av tidigare anmärkning.

Av de fastighetsägare som fick ett förstagångsbesök har 40 st (42%) fått anmärkningar som kräver uppföljning. Vanligaste anmärkningen är bristande kontroll av varmvattentemperaturen och därmed förhöjd risk för att boende ska insjukna i Legionärssjukan.

Återbesök har skett hos fastighetsägare som fick anmärkningar på sin kontroll av varmvattensystemet vid tillsyn år 2013. Vid återbesöket 2017 fick 8 av 9 fastighetsägare återigen anmärkning på sin kontroll av varmvattensystemet. Samtliga återbesökta fastighetsägare var bostadsrättsföreningar.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft.				85	90 %		2017

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m3 luft i %.				66	75 %		2017
Andel förskolor och skolor som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m3 luft.				85	90 %		2017
Respons på klagomål lämnas och kontakt med utpekad störningskälla tas inom två veckor.	100 %			100 %	95 %		Tertial 1 2017

Nämndmål:

2.6.2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska följa upp stadens miljöprogram med avseende på sund inomhusmiljö

 Uppfylls helt

Analys

Se förvaltningens tillsynsinsatser under 2.6.1

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har en hög prioritering av effektivitet och översyn av kostnader och intäkter för att få mycket verksamhet ut av sina resurser. Lösningar söks därför som bidrar till ökad kostnadseffektivitet. Särskilt aktuellt är detta inom tillsynsverksamheten där flera effektiviseringar har givit goda resultat under året, till exempel inom olägenhetshanteringen. Nämnden kan också ha betydelse för stadens ekonomi i stort särskilt genom stödet till stadens energieffektivisering.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

 Uppfylls helt

Analys

Genomförandet av nämndens EU-positionsapper

De EU-frågor som berör nämndens verksamhetsområde bevakas av miljöförvaltningen som också driver stadens och nämndens intressen genom ett aktivt deltagande i stadens samarbetsorganisationer, nätverk och projekt. Det här medför att Stockholm profileras i dessa frågor samtidigt som det ger staden goda möjligheter att lära sig av andra städer. I enlighet

med stadscentrala anvisningar har ett arbete med att ta fram nämndspecifika riktlinjer för EU-policyarbete utifrån stadens EU-policy inletts. Arbetet ska vara klart under året och de nya riktlinjerna kommer att ersätta nuvarande EU-positionspapper.

KTHs Vattencentrum för innovation och forskning

Miljöförvaltningen stödjer i samverkan med Stockholm vatten KTHs Vattencentrum för innovation och forskning. KTH medverkar bland annat i DDS-projektet iWater.

Nämndmål:

3.1.1 MHN ska samarbeta och utbyta erfarenheter med andra städer och aktörer i Europa för att påverka EU-regelverket samt driva åtgärdsarbete och utveckling framåt.

● Uppfylls helt

Analys

Staden medverkar i förberedelser inför kommande möte i Eurocities arbetsgrupp om buller i maj 2017. Framtagande av gemensamt svar från Eurocities städer till kommissionen på genomförd utvärdering av direktivet om omgivningsbuller. 24 april arrangerar kommissionen en bullerkonferens i Bryssel om bl a WHO:s nya rön, miljöförvaltningen deltar på inbjudan från Stockholmsregionens Europakontor.

Miljöförvaltningen har utarbetat underlag för Stadens synpunkter på EU-kommissionens s.k. vinterpaket som innehåller flera viktiga direktiv som kan påverka stadens möjligheter att bli fossilfri år 2040. Dessa ligger till grund för Stadens ställningstagande i Eurocities, C40 mfl internationella samarbetsorganisationer. Förvaltningen är också med och leder en arbetsgrupp inom EU för att ta fram en europeisk miljöbilsdefinition.

Miljöförvaltningen har också varit med och anordnat en del av ett studiebesök i Stockholm för 40 personer från Helsingfors miljöskyddsavdelning. Representanterna från Helsingfors fick under en halvdag lyssna till föredrag om Stockholms miljöarbete inom ett flertal områden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

● Uppfylls helt

Analys

Nämndens verksamhet, och då i synnerhet tillsynen, är i hög grad riktad ut mot stadens företag. Nämnden har en hög prioritering av servicen och det professionella utförandet på tillsynen vilket har visat sig i allt högre NKI-värden och punktlighetsmål som i allmänhet uppfylls väl. Miljö- och hälsoskyddsnämnden kan bidra till ett bra företagsklimat genom att fungera bra som myndighet. En väl fungerande tillsyn med tydliga regler som gäller lika för alla, kompetens och en bra serviceinställning underlättar för företagen. Förvaltningen har ännu inte fått utfall för NKI-mätningen för 2016 men kommer att uppdatera indikator när NKI-siffrorna kommer.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Företagens nöjdhet med bemötandet				85	85	77	2017
Näringslivets nöjdhet vid kontakter med staden som myndighet				77	80	72	2017

Nämndmål:

3.2.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden

 Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämndens strävar efter att ge bra service till företagen och att utföra en bra tillsyn. Trendmässigt har resultaten på NKI-undersökningen blivit allt bättre. Helårsvärdet för NKI 2016 har ännu inte kommit men förvaltningen kommer att uppdatera indikator när NKI-siffrorna kommer.

Punktlighetsmålen visar genomgående en bra uppfyllelse.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Behandla anmälningar enligt miljöbalken inom sex veckor	92,7 %			97,5 %	90 %		Tertial 1 2017
Företagen uppfattar inspektörerna som professionella				82	80		2017
Analys NKI värden för helåret 2016 har ännu inte kommit.							
Handlägga inkomna anmälningar om registrering av livsmedelsanläggning inom 14 dagar.	95,7 %			95 %	90 %		Tertial 1 2017
Handläggning av värmepumpansökningar ska påbörjas senast efter 5 arbetsdagar.	100%			96 %	95 %		Tertial 1 2017
Miljörapporter besvaras senast 30 juni.				100 %	95 %		Tertial 1 2017
Analys Kan följas upp tidigast i tertialrapport 2.							

Nämndmål:

3.2.2 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

● Uppfylls helt

Analys

För närvarande bedömer förvaltningen att målet kommer att uppnås. Förvaltningen har inarbetade rutiner för kontroll av arbetet inom tillsynen och det finns idag inget som tyder på att det sker avvikelser. Utfallet följs dock upp först i verksamhetsberättelsen eftersom då finns kompletta uppgifter om debitering och registrering av arbetade timmar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

◆ Uppfylls delvis

Analys

Nämnden har i avstämningsärendet uppmanats att öka ambitionsnivån för indikatorn Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb.

”Stockholmsjobb” är en arbetsmarknadsinsats för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden eller har särskilda behov. I insatsen ingår en visstidsanställning inom någon av kommunens förvaltningar eller bolag, och finansieringen sker från arbetsmarknadsförvaltningen eller stadsdelarna. Förvaltningens ansvar i sammanhanget är att ordna lämpliga enklare sysselsättningar. Förvaltningen har dock svårt att leva upp till detta eftersom rationaliseringar har medfört att inga enkla jobb finns kvar och de kvarstående jobben är kvalificerade, till exempel myndighetsutövningen inom tillsynen och kvalificerade administrativa uppgifter. Dessutom kan nämnas att arbetsmarknadsförvaltningen sällan hört av sig med förfrågningar om sysselsättning för aspiranter. Nämnden behåller därför sin ambitionsnivå att erbjuda 2 Stockholmsjobb och prioriterar framtagande av lämplig sysselsättning för dessa.

	Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
●	Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	0 st	0 st	0 st	1 st	2 st	850 st	Tertial 1 2017
●	Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	0 st	0 st	0 st	0 st	1 st	500 st	Tertial 1 2017
●	Antal tillhandahållna platser för sommarjobb				12	12 st	8 500 st	2017
●	Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	0			1	2 st	900 st	Tertial 1 2017

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi 				11 st	12 st	8 500 st	2017

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen prognostiserar en budget i balans. Nämnden följer sin ekonomi noggrant och vidtar nödvändiga åtgärder vid behov.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100			92,31 %	100 %	100 %	Tertial 1 2017
Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100			92,3 %	100 %	100 %	Tertial 1 2017
Nämndens prognossäkerhet T2				-5 %	+/- 1 %	+/- 1 %	2017

Nämndmål:

3.5.1 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer

 Uppfylls helt

Analys

Miljöförvaltningen arbetar systematisk med att effektivisera förvaltningens interna processer. Arbetet med förberedelserna inför bytet av verksamhetssystemet Ecos fortsätter under året, med bl a registervård och kvalitetssäkring av förvaltningens processer. Liksom tidigare år genomförs ett omfattande utbildningsprogram för att höja kunskapsnivån hos alla på förvaltningen som är inblandade i de administrativa processerna. Bland annat anordnas ett stort antal kurser i Ecos, utbildningar juridik samt kurser i klarspråk för handläggare och chefer.

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

I grunden riktar sig förvaltningens arbete till alla utan några åtskillnader. Fokus för förvaltningens arbete under detta mål blir därför att fortsatt arbeta för ett gott bemötande och att förebygga och förhindra diskriminering och kränkande särbehandling. Detta görs framför allt genom utbildningsinsatser för medarbetarna inom relevanta frågor.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

● Uppfylls helt

Analys

Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer att fortsatt prioritera kompetensutveckling av medarbetarna som den viktigaste frågan inom jämställdhetsarbetet.

Jämställdhetsanalyser i tjänsteskrivelser och beslutsunderlag är generellt ett bra sätt för att bättre belysa ojämställda villkor och eventuella konsekvenser av föreslagna beslut. Men eftersom miljö- och hälsoskyddsnämndens verksamheter varken t ex fördelar resurser, ger ekonomiskt stöd till enskilda eller ansvarar för brukare, så är det en försvinnande liten andel av alla tjänsteskrivelser där det kan bli aktuellt med en jämställdhetsanalys. Nämnden är därför inte direkt berörd av denna aktivitet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Nämnden ska etablera rutiner för jämställdhetsanalyser i enlighet med programmet för ett jämställt Stockholm	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

4.1.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska systematiskt arbeta med att höja kompetensen hos medarbetarna inom jämställdhetsområdet

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden har ett ökat fokus på mångfalds- och antidiskrimineringsfrågorna under 2017 och kommer att fortsätta arbetet med att kompetensutveckla medarbetarna inom bl.a. jämställdhet, mångfald, bemötande, normkritik och diskriminering.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

● Uppfylls helt

Analys

Medarbetarenkäten som genomfördes i februari visar att förvaltningen generellt sett får högt resultat jämfört med undersökningen dessförinnan (som gjordes hösten 2015) och detta motiverar bedömningen att målet kommer att uppnås. En av de största positiva förändringarna är uppfattningen vad gäller möjligheterna att lära nytt och utvecklas i det dagliga arbetet, där de som är mycket positiva har ökat med 12 procentenheter till 89% (endast 4% var missnöjda). Andelen som är mycket positiva till att rekommendera arbetsplatsen till andra är 80%, vilket är en ökning med 8 procentenheter.

Utfallet för de två nya indikatorerna Index Bra arbetsgivare och Psykosocial arbetsmiljö har alla förvaltningar fått i uppgift att redovisas först i Tertial 2.

Nämnden anser att prognosen för måluppfyllelsen ska markeras grön. Indikatorvärdena inkl prognoserna ligger i stort sett på årsmålen. Dessutom står denna statistik bara för en del av det som utgör arbetsmiljön samtidigt som sjukstatistiken följer en allmänt ökande trend i samhället. Årets medarbetarenkät indikerar ett förbättrat resultat för förvaltningen som helhet och erfarenheten är att personalen trivs på miljöförvaltningen som arbetsplats. En sänkning av omdömet för miljöförvaltningen synes därför inte vara motiverad.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Aktivt Medskapandeindex 	82	80	83	83	83	83	2017
Index Bra arbetsgivare 				83	84	fastställs 2017	2017
Index Psykosocial arbetsmiljö 				81	82	fastställs 2017	2017
Sjukfrånvaro 	3,6 %	1,7 %	4,6 %	3,6 %	3,6 %	tas fram av nämnde n	Tertial 1 2017
Sjukfrånvaro dag 1-14 	1,3 %	1,1 %	1,4 %		1,3 %	tas fram av nämnde n	Tertial 1 2017

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Nämnden ska ta fram kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt med aktiviteter för innevarande år. Kommunstyrelsen ska utifrån nämndernas underlag tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategi för den framtida kompetensförsörjningen i staden, med särskilt fokus på välfärdsyrken.	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

4.2.1 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling

 Uppfylls helt

Analys

Medarbetarenkäten visar att miljöförvaltningens satsningar på dessa områden går i rätt riktning och Aktivt Medskapande Index är det högsta förvaltningen någonsin haft (82). För att nå ytterligare förbättringar följs resultaten av medarbetarenkäten upp med åtgärdsplaner på de områden som behöver förbättras.

Förvaltningen har efter nyår bytt företagshälsovård och i samband med det sett över hanteringen av långtidssjukskrivna för att säkerställa att alla har handlingsplaner för återgång i arbetet. En undersökning av orsakerna till långtidssjukskrivningar visar att det till största

delen beror på faktorer utanför arbetet. Samtidigt försöker förvaltningen skapa åtgärder för att underlätta återgång till arbete och hitta sätt att förebygga sjukskrivningar.

Resultatet av den Digitala Skyddsround som genomförts har sammanställts och visar att det finns viss frustration med den digitala miljön men att den på det hela taget inte verkar vara en skadlig stress över IT-miljön. Anställda ser möjlighet till distansarbete som något positivt och upplever i allmänhet inte att de behöver vara tillgänglighet utanför arbetstid. Långsamma svarstider i applikationer och på webben anges som den största källan till stress tillsammans med problem med förlorad uppkoppling med förlorat arbete som följd. IT-supporten fungerar tillfredsställande.

Som ett led i arbetet med kompetensförsörjningsplan har en sammanställning genomförts över varifrån rekryter kommer och vart tidigare anställda gått. Förvaltningen som helhet får flest anställda från annan kommunal verksamhet och privat sektor, därefter annan statlig verksamhet och minst tas direkt från studier. Förvaltningen har ett nettoinflöde från privat sektor och ett stort nettotapp till kommunal verksamhet, varav många går vidare inom staden.

Nämndmål:

4.2.2 Förbättra det relativa löneläget

Under 2016 och 2017 har särskilda lönesatsningar genomförts i syfte att kunna behålla kompetens och att kunna fortsätta rekrytera duktiga medarbetare. Lönesatsningarna har varit möjliga att genomföra genom effektiviseringar i arbetet. Trots de särskilda satsningarna visar nyckeltalsanalysen från Miljösamverkan i Stockholms län att Stockholm ligger näst sist när det gäller det relativa löneläget. Stockholms genomsnittslön för en inspektör ligger på 32 000 kr/mån. Medel nivån i länet ligger på 33 771 kr/mån. Högst genomsnittslön har Nykvarn med 38 000 kr/mån och Södra Roslagens Miljöskyddsförbund med 37 500 kr/mån.

Trots detta ligger Stockholm i topp när det gäller självfinansieringsbidrag, antalet debiterade timmar, antalet inspektioner etc. Utvecklingen pekar på att ytterligare satsningar kommer att krävas om Stockholm inte skall förlora i konkurrenskraft om nya medarbetare.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Uppfylls helt

Analys

Nämnden har ett ökat fokus på mångfalds- och antidiskrimineringsfrågorna, med bland annat kompetensutvecklingsinsatser inom jämställdhet, mångfald, normkritik och diskriminering. Genom samarbetet med funktionshinderrådet finns ett systematiskt arbete för ökad delaktighet vilket bland annat omfattar ökad tillgänglighet.

Nämndmål:

4.3.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska säkerställa att nämndens verksamhet bedrivs så att mänskliga rättigheter respekteras och att ingen utsätts för diskriminering

 Uppfylls helt

Analys

En utvärdering av det nystartade samarbetet med Södertörns högskola, som har studerat livsmedelskontrollens inspektioner ur ett bemötande- och diskrimineringsperspektiv, kommer att göras under våren.

Flera verksamheter på förvaltningen har genomfört kompetensutvecklingsinsatser i normkritik för sina medarbetare. Till hösten planeras en gemensam utbildning för hela förvaltningen inom bemötande och diskriminering. En översyn av förvaltningens rekryteringsrutiner har påbörjats.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

 Uppfylls helt

Analys

Insatserna som särskilt riktar sig till barn redovisas på flera andra håll i rapporten. Särskilt märks Kemikaliecentrums och Hälsoskyddsavdelningens arbete på förskolor och skolor. Livsmedelskontrollen har också en viktig del i arbetet genom undersökningar av livsmedelshygienen på skolmatsalar inklusive förekomsten av allergener i maten.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31	
Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barns delaktighet och inflytande i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31	

Nämndmål:

4.4.1 Barnrättsperspektivet ska vara en naturlig del i miljöförvaltningens verksamhet.

 Uppfylls helt

Analys

Barnperspektivet är ständigt en naturlig del i nämndens arbete. Vad gäller arbetet utifrån aktiviteterna ovan så avvaktar nämnden den strategi för barnets rättigheter och inflytande som kommunstyrelsen ska ta fram, innan arbetet kan läggas upp och uppföljning kan göras.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden har särskilt genom tillsynen en verksamhet som bedrivs i allmänhetens tjänst. Mycket av tillsynen handlar om att på olika sätt direkt undanröja hälsofaror och olägenheter samt stödja allmänhetens intresse av exempelvis god livsmedelshygien. Vid upplevda problem kan allmänheten i olika sammanhang få stöd och information från nämnden och även påverka nämndens insatser.

Nämndmål:

4.7.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska tillhandahålla korrekt och lättillgänglig information

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen arbetar fortlöpande med kvalitetssäkring och klarspråksgranskning av texter på bland annat stockholm.se. Under våren har en ny app, Livsmedelskollen, lanserats där allmänheten kan anmäla matförgiftning och ta del av utförda livsmedelsinspektioner. En ny broschyr "Stockholms stads miljöarbete" har tagits fram på både svenska och engelska, och en grupp på Facebook "Natur i Stockholms stad" har startats.

Nämndmål:

4.7.2 Korrekt och snabb hantering av serviceanmärkningar

● Uppfylls helt

Analys

Nämnden reviderade rutinerna för serviceanmärkningar under 2016 och dessa implementeras under 2017. Informationen till allmänhet och företag ska förbättras om möjligheten att lämna serviceanmärkningar.

Nämndmål:

4.7.3 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete

● Uppfylls helt

Analys

Informationen om tillstånd och utveckling av miljön på Miljöbarometern uppdateras kontinuerligt. Informationen om vattenförvaltningsarbetet uppdateras i takt med att de lokala åtgärdsprogrammen för stadens vattenförekomster tas fram.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

 Uppfylls helt

Analys

Stöd till andra nämnder vid upphandling och investeringar ingår i arbetet för flera av förvaltningens verksamheter. Framförallt Kemikaliecentrum, Miljöbilar i Stockholm samt Energicentrum.

Miljöförvaltningens ekonomifunktion har under 2016 förstärkts med en upphandling- och inköpssamordnare. I oktober 2016 infördes Aggressos inköpssystem och man arbetar aktivt med att ansluta de egna avtalen till inköpssystemet och för att öka systemutnyttjandet i systemet. Miljöförvaltningen arbetar med att uppdatera de interna rutinerna gällande upphandling och inköp enligt de nya lagarna och reglerna för 2017. Upphandling och inköp följs även upp i internkontrollplanen.

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Periodens utfall VB 2016	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram					100 %	80%	2017
Analys Miljöförvaltningen har en upphandling över tröskelvärdet där avtalet ännu inte är klart.							

Nämndmål:

4.8.1 Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska ge stöd och råd till andra verksamheter i staden för att skapa ökad hållbarhet vid upphandlingar

 Uppfylls helt

Analys

Kemikaliecentrum har medverkat i den centrala upphandlingen av köks- och serveringsutrustning. Dessutom har medverkan skett i andra upphandlingar, inom t ex områdena bild och form, brandskyddsutrustning och arbetskläder. På direkta frågor från verksamheter (främst förskolor) görs utredningar om specifika varor i det avtalade sortimentet genom kontakter med leverantörer för att kunna ge rekommendationer.

Uppföljning av ekonomi och särskilda satsningar

Uppföljning av driftbudget

I samband med tertialrapport 1 prognostiseras ett nettoutfall exklusive ansökta budgetjusteringar om 110,3 mnkr, dvs. en prognos som ligger i nivå med budget.

Intäktsfinansieringsgraden beräknas ligga i nivå med VP 2017.

Nettoutfall inklusive ansökta budgetjusteringar om 1,5 mnkr prognostiseras till 111,8 mnkr.

Prognosen för bruttokostnaderna för förvaltningen är 238,6 mnkr medan intäkterna beräknas uppgå till 126,7 mnkr. Nämnden bedömer att planerade fasta tillsynsavgifter kommer att inflyta.

Som redovisats i verksamhetsprogrammet kommer förvaltningen att styra hårdare mot ett balanserat resultat. För att undvika de överskott jämfört med budget som uppkommit de senaste åren därför att förvaltningen varit alltför försiktig i sina prognoser, kommer förvaltningen att acceptera något större osäkerheter. Det kan leda till att mindre underskott jämfört med budget kan komma att inträffa.

Differenser mot VP 2017 beror på

- Omslutningsförändringar om 0,6 mnkr (både kostnader och intäkter ökar) och
- Ansökning om budgetjustering om 1,5 mnkr för 2017 ur Central medelsreserv 2 för arbetet med lokala åtgärdsprogram i prioriterade vattenförekomster

Se nedan för specifikation.

Nedanstående tabell visar utfall 2016 samt differensen mellan budget år 2017 och helårsprognosen 2017.

	VB 2016	VP 2017	Prognos 2017	Diff mot VP 2017	Varav ansökta budgetjusteringar	Varav omslutningsförändringar
Intäkter						
Plan och miljö	28,6	30,4	30,4	0,0		
varav miljöbilsprojekten	4,6	5,6	5,6	0,0		
Hälsoskydd	31,7	31,6	31,6	0,0		
Livsmedelskontroll	43,7	45,6	45,6	0,0		
Miljöanalys	1,1	2,2	2,8	0,6		0,6
SLB-analys	11,3	11,0	11,0	0,0		
FC, Nämnd, Verksamhetsstöd, gemensamma kostnader, IT-projekt, MSL	2,6	5,4	5,4	0,0		
Summa intäkter	119,0	126,2	126,4	0,6	0,0	0,6
Kostnader						
Plan och miljö	59,4	62,2	62,9	0,7	0,5	
-varav miljöbilar	8,8	11,6	11,6	0,0		
Hälsoskydd	35,3	37,9	38,4	0,5	0,5	
Livsmedelskontroll	40,4	44,9	44,9	0,0		
Miljöanalys	31,9	30,3	31,4	1,1	0,5	0,6
SLB-analys	18,7	18,6	18,6	0,0		
FC, Nämnd, Verksamhetsstöd, gemensamma kostnader, IT-projekt, MSL	36,6	42,6	42,4	-0,2		
Summa kostnader	222,3	236,5	238,6	2,1	1,5	0,6
Netto	103,3	110,3	111,8	1,5	1,5	0,0

Avdelning Plan och miljö har något högre personalkostnader som balanseras med lägre personalkostnader på avdelning Verksamhetsstöd.

Tabellen ger en något missvisande bild: enligt stadsledningskontorets anvisningar har 1,5 mnkr, som ansökts om för vattenarbetet, inkluderats i prognosbeloppet. Om medlen beviljas blir alltså det nya nettot 111,8 mnkr, vilket är ett balanserat resultat.

Investeringar

Investeringarna beräknas ligga i nivå med VP 2017.

Omslutningsförändringar

Nämnden begär omslutningsförändring med sammanlagt 0,6 mnkr för:

- ökade kostnader och intäkter inom projekt Grodkontrollen (0,2 mnkr).
- ökade kostnader och intäkter inom projekt LIFE IP Rich Waters (0,4 mnkr).

Budgetjusteringar

Nämnden föreslås ansöka om budgetjustering med 1,5 mnkr för genomförande av insatser enligt Handlingsplan för god vattenstatus, från central medelsreserv 2 (se bilaga 2).

Synpunkter och klagomål

Nämnden har hittills under året emottagit tre serviceanmärkningar (dvs. klagomål på förvaltningens service) vilka samtliga avser handläggningens utförande. Av dessa är ett avslutat och två pågår.

Sedan tidigare pågår handläggning av fyra serviceanmärkningar som också avser missnöje med handläggning, bland annat synpunkter på bristande återkoppling och brister i utförandet vid mätning i bostad. Handläggningen består i mailkommunikation.

Utöver dessa serviceanmärkningar kan påpekas att det i de ordinarie överklagandena finns synpunkter på servicen och utförandet av handläggningen som närmast kan betraktas som serviceanmärkningar men hanteras inom ramen för överklagandet. För nämnden är det viktigt att åtskilja begreppet klagomål som har en juridisk innebörd vid handläggning t.ex. av olägenhetsärenden och andra ärenden från allmänhet och företag, från anmärkningar som mer renodlat avser servicen.

Övrigt

Kvalitetsarbete

Grunden för allt kvalitetsarbete är kompetenta medarbetare, och förvaltningen satsar på så väl extern som intern kompetensutveckling i olika former. Förvaltningen mäter verksamhetens kvalitet bland annat genom NKI (Nöjd Kund Index), Nöjd Medborgarundersökning samt internkontroll. Förvaltningen har även en genomgripande uppföljning av både tillsynsarbetet och den övriga verksamheten.